Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 30 (16253) | 1983 оной февралиин 5, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

ХҮДӨӨГЭЙ ЖАЛШАДАЙ hУРАЛСАЛ

...эй сагта хүдөөгэй ажалшадай дунда hуралсал хаа ...гүй үргэнөөр ябуулагдадаг гэшэ. Байгша оной hу...лай жэл онсо удха шанартай үедэ үнгэргэгдэнэ. Юуб ..., партиин XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай майн болон ноябриин (1982 он) Плену...й тогтоолнуудые бэелүүлхын түлөө совет арадай эр...гэсээр, үргэн дэлисэтэйгээр тэмсэжэ байhан үедэ энэ ...сал үнгэргэгдэжэ байна. Тиигэншьегүй аргагүй. Мүнөө ... ажахын үйлэдбэри жэлhээ жэлдэ хүсэтэ шэнэ техни... хангагдана, тэндэ түрүү технологи нэбтэрүүлэгдэнэ. ...эй үедэ хүдөөгэй механизаторнуудай мэдэлдэ элдэб ...эй трактор, комбайнууд, тэжээл бэлдэхэ техникэ, ав...шина гэхэ мэтэ үгтэнэ. Тиимэhээ тэдэнэр эдэ машина...ые дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэжэ шадаха, олон мэргэжэл... хүдэлмэришэд байха ёhотой ха юм.

... ажалдашье ехэ хубилалтанууд болонхой. Фермэнүү...хэнхи хүдэлмэри оньhон техникын хүсөөр хэгдэдэг бо... байна. Эндэ баhал олон мэргэжэлтэй операторнууд хэ... бшуу.

...э эрхэ байдалда хүдөөгэй ажалшадай эрдэм, мэргэжэ...саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байха гэшэ тон шухала. ... тушаа КПСС-эй XXVI съезд дээрэ онсо анхарал хан...гдаа hэн. Мүнөө сагта мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ байгаагүй ... шадабари мэдэсэ багатай, мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ ...сажа шадахагүй ха юм. Тиимэhээ тэдэнэрэй мэргэжэл ...бари үйлэдбэриин хүгжэлтэhөө уридлажа ябахаар ха...гдаха зэргэтэй. Энэ талаар хаа хаанагүй зооветеринарна, ...мическа, механизаторнуудай hуралсалай үүргэ, удха ша... мүнөө үедэ улам ургажа байна.

...дын районой Ториин совхоз жэл бүри хүдөөгэй хүдэл...шэдые hургаха хэрэгтэ hайн жэшээ харуулдаг. Тус ...ын 80 механизаторай табин табаниинь нэгэдэхи, хоёр... классай мэргэжэлтэд юм. Мүнөө совхозой дирекци, ...ом механизаторнуудайнгаа мэргэжэл гүнзэгырүүлхэ ... hаhала ажал ябуулна. Эдэнэр район дотороо түрүү... 32 залуу хүбүүд, басагадые трактористын мэргэжэлдэ ...ха, 30 механизаторай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ курса...ые нээгээ.

...үүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз олон ... мэргэжэлтэдые бэлдэхэ талаар мүн лэ амжалтатай. ... трактор бүхэндэ хоёр механизатор хүртэнэ. hуралса...шэнэ жэлдэ хүдөөгэй мэргэжэлэй техническэ училищи... хүн, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ курсада — 146 механи... hуралсадаг. Энээнэй ашаар лэ ажахын ашаг олзонь ... дээшэлхэ, ажалынь улам бүтээсэ ехэтэй болохо ха юм.

...дөөгэй ажалшадые элдэб мэргэжэлдэ hургаха, шада...иень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ Хурамхаанай районой Арга... Гааргын, Хориин районой Дээдэ-Тайлсын, Прибайкалиин ...ной «Ильинкинский», Хяагтын районой «Погранич... Сэлэнгын совхозууд, Мухар-Шэбэрэй районой «Роди... Яруунын районой «Дружба», «Победа» колхозууд онсо ...ал хандуулдаг. Эдэ ажахынуудта механизаторнууд ур...хуряажа дүүргэhээр лэ, hуралсалаа эхилдэг заншалтай ...нхой. Мүнөө дээрэ дурсагдагша ажахынуудта хэдэн хэ...күүд үнгэргэгдөөд байна. hуралсалай классууд, улаан ...нгууд харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хан...нхай.

...нөө республикын колхоз, совхозуудта 13,6 мянган ме...затор хүдэлнэ, тэдэнэй 3500-ниинь гурбан жэлhээ дээ... хүдэлжэ байhан хүнүүд. Хэды иимэ олон механизатор...тайшье hаа, зарим ажахы болон районууд тракторист, ...айнернуудаар дуталдаhаар. Тусхайлбал, Бэшүүрэй рай... зуун трактор, комбайнда—135 хүн, Захааминай район... 130, Хяагтын райондо — 121, Мухар-Шэбэрэй райондо ...13 механизатор хүртэнэ. Харин Яруунын, Хэжэнгын, Сэ...ын, Загарайн районуудта оройдоол 76—90 тракторист, ...байнер хүртэдэг.

... дутагдалые усадхаха талаар мүнөө үедэ колхоз, сов...удта 1500 хүбүүд, басагад механизаторнуудай бүгэдэ ...ын hуралсалай курсада, 2980 механизатор өөhэдынгөө ...эжэл дээшэлүүлхэ хэшээлдэ ябана. Хүдөөгэй мэргэжэлэй ...ическэ училищида 2508 хүн hурадаг.

...спубликын ажахынууд К-700 түхэлэй хүсэтэй 722 трак...ай юм. Хабарай тарилгын үедэ эдэ техникые хоёр ха...дэ хүдэлгэхын тула республика дотор үшөө 286 меха...тор дуталдана. Илангаяа Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй, За...йн, Хориин районуудай ажахынуудта олон тракторист ...у. Эдэниие hургаха, бэлдэхэ талаар хүдөөгэй арбан тех...ческэ училищида 3 hарын курсанууд нээгдэбэ.

...игэбэшье зарим ажахынууд энэ шухала хэрэгтэ анхарал ...ойдоошье хандуулнагүй. Хэжэнгын районой совхозууд ... бүри трактор, машинануудые олоор абажашье байгаа ... техникэ жолоодохо хүнүүдые бэлдэнэгүй. Энэшье ...эдэ ажахынууд механизаторнуудые hургаха хэрэгые ан...агүй байhаар. «Первомайский» совхоз (директор нүхэр ...бов) үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь hарада механизаторнуу... hургаха, мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ курсануудые нээхэ ... хоёр hарын туршада эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулаа.

...нхэнэй районой ажахынуудта механизаторнууд болон ...шадай классность дээшэлүүлэгдэнэгүй. Ленинэй нэрэм... колхозой мал ажалда хүдэлдэг 146 хүнэй оройдоол ...процентнь нэгэдэхи, хоёрдохи классай мастер юм. «Си...» колхоз мүн лэ иимэ байдалтай. Эдэ ажахынуудта ... классай хонишон, үхэршэн, тугалшан, адуушан орой...шье үгы байhаар. Энэ ушар ажахынуудай болон агро...мышленна нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдэй хүдөөгэй кадр...дай мэргэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ hаналаа табяагүй бай...hаань болоо.

...агтын районой колхоз, совхозууд энэ жэлдэ 120 меха...торые бэлдэхэ түсэбтэй аад, мүнөө оройдоол 51 хүниие ...гажа байна. Хяагтын, Алтайн, Ехэ-Нугын совхозууд, «Ро...», «Заря» колхозууд hуралсалаа эхилээшьедүй. Мэргэ...ээ дээшэлүүлхэ курсануудта 300 механизаторай орондо ... хүн hурана. Мүн СПТУ-да hурахыень хүбүүд, басагадые ...хынуудай хүтэлбэрилэгшэд эльгээнэгүй.

... баhал Бэшүүрэй районой ажахынуудта хүдөөгэйхидэй ...алсал hайнаар үнгэргэгдэнэ гэхын аргагүй. Мүнөө боло... «Сибирь», «Новосретенский» совхозуудта, Калининай нэ...мжэтэ колхоздо нэгэшье хэшээл хэгдээгүй байhаар.

...иимэ байдалтай эбсэжэ яашье болохогүй. Энээн тушаа ...ропромышленна нэгэдэлэй, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд..., ахамад мэргэжэлтэдhээ шангаханаар асуухаар болоо. Хүдөөгэй ажалшадай hуралсал хадаа колхоз, совхозуудай, ...алша коллективүүдэй, хүн бүхэнэй байгша онойнгоо тү...тэ даабари, социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүр... хэрэгтэнь hайнаар нүлөөлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэ...лхэ, бүхы хүдэлмэриинь шанарые hайжаруулха эрхэ нү...эл болоно.

Үнгэргэгдэжэ байhан хэшээлнүүдэй гол зорилгонь гэхэдэ, ...дөө ажахыда эрхим техникын туйлалтануудые яажа зү...өр үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, шэнэ, түрүү дүй дүршэл ...йшан гэжэ ажалда хэрэглэхэ тухай харуулха, шагнагшад... hайса ойлгуулжа үгэхэ эрилтэ табигдана.

...үүлэй үедэ хүдөө ажахыда шэнэ мэргэжэлтэд бии бо...нхой. Электрын элшэ хүсые хэрэглэхэ, мелиорацида, мал ...алай фермэнүүдые оньhожоруулха талаар электромон...рнууд, мастер-заhабарилагшад бүлүүр станциин машинист...д, хонишон-механизатор болон бусад мэргэжэлтэд хүдөө... хүдэлнэ. Эдэ зониие бэлдэхын тула жэл бүри курсануу...е эмхидхэхэ, хэшээлнүүдые үнгэргэхэ ёhотой.

Колхозой правленинүүд, совхозой дирекцинүүд, партийна ...ганизацинууд хүдөөгэй хүдэлмэрилэгшэдэй hуралсалые ...йжаруулха, хэшээлнүүдэй шанар дээшэлүүлхэ, тэрэнэй хой...hоо саг үргэлжын хиналта, шалгалта эмхидхэхэ уялгатай. ...ртиин райкомуудай бюро, парткомуудай заседани болон ...ртийна суглаанууд дээрэ хүдөөгэй hуралсалай асуудалнууд ...одо харагдаха хэрэгтэй.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, бай...ша оной үбэлэй hарануудта hуралсалай ашаг үрэ, шанар ...эшэлүүлжэ, таряалан болон мал ажалhаа абтадаг продукт...үдые ехээр үйлэдбэрилхын тула республикын хүдөөгэй ...жалшад хүсэд оролдолгоёо, мэргэжэл шадабаряа сүм зо...оулха байна.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

КПСС-эй ЦК-гай Политбюро ээлжээтэ заседани дээрээ гадаадын политическэ хэдэн асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ. Тэрэ тоодо Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ Зүблэлгын комитедэй байгша оной январь hарада Прагада болоhон зүблөөн дээрэ оруулагдаhан үүсхэл эдэбхитэ дурадхалнуудые залан сэхээр бэелүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн хэмжээнүүдые зүбшэн хэлсэhэн байна.

Советскэ Союзай болон Индохитадай оронуудай хоорондохи харилсаа холбоое саашадань гүнзэгырүүлэн хүгжөөхэ бодото хэмжээ ябуулганууд хаража үзэгдэбэ.

Дээдэ хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай экономическа зүблөөндэ бэлдэлгэдэ хабаатай зарим асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй 1982 оной хүдэлмэри тухай мэдээсэлые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро шагнаhан байна.

РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ АЖАХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Үсэгэлдэр Ленинэй орденто Буряадай оперо болон баледэй академическэ театрай байшан соо республикын арадай ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн болобо. Зүблөөн дээрэ «Республикын ажалшадай 1982 оной социалис уялгануудые дүүргэлгын дүнгүүд ба 1983 оной түсэбтэ даабаринуудые бэелүүлхэ талаар ажалша коллективүүдэй зорилтонууд тухай» элидхэл Буряадай профсоюзуудай областной соведэй түрүүлэгшэ **А. Д. Чукаев** хэбэ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй Железнодорожно райкомой нэгэдэхи секретарь **И. М. Пытин**, Загарайн районой Онохойн совхозой директор **Г. В. Пруидзе**, Хурамхаанай леспромхозой бригадир, Социалис Ажалай Герой **В. П. Парамонов**, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай директор **М. И. Семёнов**, КПСС-эй Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь **П. В. Бахаев**, Улаан-Үдын горпромторгын ажахын тоосоото 17-дохи магазинай ахалагша наймаалагша **С. Р. Антонова**, Шэтын областиин ажалшадай делегациие толгойлогшо **В. Е. Бенько**, Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон **Д. Д. Будаева**, «Главбурятстройн» начальнигай орлогшо, Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай директор **В. А. Жигимонт**, Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой комбайнер **С. С. Барабанщиков**, КПСС-эй Баргажанай райкомой нэгэдэхи секретарь **В. Б. Базаров**, Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой слесарь **Н. Ж. Бурцев**, hуралсалай «Байгал» ажахын hаалишан **Г. Е. Ермолаева**, Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, агропромышленна комплексын начальник **Б. И. Николаев** гэгшэд хабаадаhан байна.

Республикын арадай ажахын түрүүшүүлэй зүблөөнэй түгэсхэлдэ Буряадай АССР-эй ажалшадай 1983 оной социалис уялганууд баталагдан абтаа.

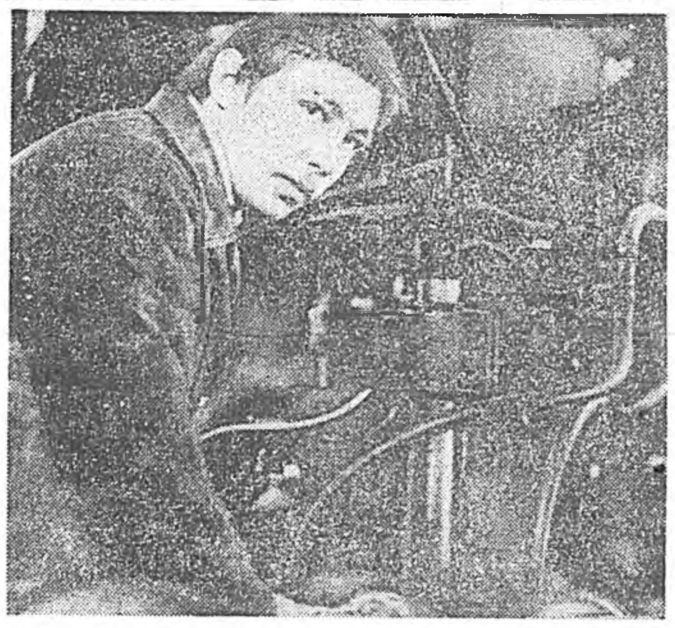
Зүблөөндэ КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, партиин Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ. Мүн зүблөөнэй хүдэлмэридэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. С. Семёнов**, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов**, КПСС-эй обкомой секретарьнар **В. Г. Бирюков, В. Ф. Лысов, Л. В. Потапов** гэгшэд хабаадалсаhан байна.

Буряадай АССР-эй 60 жэл

ЯНВАРИИН ТҮСЭБ ҮЛҮҮЛЭГДЭЭ

Нэгэтэ бэшэ социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, районой ажахынуудай дундаhаа мэдээжэ болоhон Һахалиин hаалиин фермын коллектив горитойхон амжалта туйлана. Тус фермын hаалишадай хоорондо дэлгэрhэн ажалай тэмсэлдэ дүршэлтэй бэрхэ hаалишан Людмила Васильевна Зверькова байгша ондо үнеэн бүриhөө 2000-hаа бага бэшэ hү hаахаар зорилго хараалаа hэн. Эдэ үдэрнүүдтэ Хурамхаанай районой Һахалиин совхозой дурсагдагша фермын коллектив абаhан уялгаа сүм дүүргэхын түлөө шармайн оролдоно. Тодорхойлбол, үнеэдтэе тэжээлыень заабол шанаржуулаад эдюулхэhээ гадна, тугаллаhан гунжануудаа hүтэй үнеэн болгохоор бүхы зоотехническэ заабариин ёhоор hаана ха юм. Энэ фермэ январь hарада hү hаажа гүрэндэ тушаaха түсэбөө жэншэдгүй дүүргэжэ шадаа.

В. ДОРЖИЕВ.

6-дахи разрядай наладчик Валерий Рашидович Дашкин гурбадахи жэлээ Улаан-Үдын шэлэй заводто хүдэлнэ. Тус цех нэгэ халаанда 17 мянган бутылка шудхан гаргана. Эндэ үшөө 5-дахи разрядай хоёр наладчик.—Андрей Руковишников, Леонид Нелюбин — хүдэлдэг. Тэдэнэр цех соогоо дүй дүршэлөөр баян, дээдэ мэргэжэлтэй наладчигууд гэжэ нэрэтэй юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Р. Дашкин «АБ-6» түхэлэй автомадай дэргэдэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЗАМАЙ ЗАЛУУРШАД

Адууhа малай болон газар таряалангай ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлхэ талаар район доторoo дэргэрhэн социалис мүрысөөндэ оло дахин эрхимлэдэг Эрхирэгэй совхоздо горитойхон амжалта туйлажа, онсо шалгарагшад улам олошорно. Илангаяа ойн баярта үнгэрэгшэ жэлдэ түрүүшүүлэй зэргэ хараа байса нэмээ. Жэшээлбэл, теплицын дүрбэлжэн метр бүхэнhөө 36,2 килограмм үгэрсэ хуряаhан огородшон Альбина Никитична Федосеева, Нурзиди Шамсутдиновна Шакирова, даажа абаhан сабшалангайнгаа гектар бүриhөө дунда зэргээр 57,9 центнер үбhэ бэлэдхэжэ абаhан Лука Ерофеевич Шквиров, үнеэн бүхэнhөө жэлдээ 2000 гаран килограмм hү hааhан hаалишад Татьяна Нимбуевна Цыбиктарова, Евдокия Гармаевна Степанова, Анна Николаевна Соловьева, хонин бүриhөө хурьга абаhан Асагадай хонишон Аюша Дагбаевич Баданов болон бусад мүнөө холуур суурханхай. Эдэнэрэй ажалладаг коллективүүд республикынгаа байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан ажалай тэмсэлдэ оролсожо, ехэхэн илалта туйлана. Ажалай түрүүшүүлэй баян дүй дүршэл, онол аргань гансашье совхоздо бэшэ, мүн бүхы Загарайнгаа район дотор үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ нэбтэрүүлэгдэнэ.

Н. КУЧУМОВ.

ТАРГАН МАЛ ТУШААГДАА

Арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ гурбадахи жэлэй түсэбые урагшатайгаар дүүргэхэ гэжэ шиидэhэн Хориин районой Хүрбын совхозой үхэршэд, адуушад жэлэй эхинhээ горитой амжалта туйлаба. Тус коллектив гүрэндэ мяха тушааха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб үлүүлэн дүүргээ юм. Тусхайлбал, бэлэдхэлэй пунктда 875 центнер мяха тушааха түсэбөө 958 центнертэ хүргөө гэхэ гү, али 242 үхэр, 12 адуу моридые худалдаа.

Үүсэлэгдэхөөр тушаагдаhан үхэрнүүдэйнь 167 толгойнь тус бүрeэ 384 килограмм, 59 үхэрынь 363 килограмм, 16 үхэрынь 336 килограмм шэгнүүртэйгээр абтаа юм.

Байгша онойнгоо нэгэдэхи кварталай түсэб урагшатайгаар дүүргэhэн ажахын коллектив туйлаhан амжалтаяа улам бэхидхэхаар эрмэлзэнхэй ажаллана.

Г. БАДМАЕВ.

ХЯАГТЫН РАЙОНДО

ГАБШАГАЙШУУЛ

Хүдэрэ-Сомоной тоhоной заводой коллектив нёдондо жэлэйнгээ продукци гаргаха ба продукци худалдаха түсэбүүдые тус тустань 113, 110 процент дүүргэhэн юм. Тиигэжэ заводой хүдэлмэришэд үнгэрhэн жэлэй туршада 226 тонно тоhо, 283 тонно сыр, мүн 2853 тонно сагаан эдеэнэй зүйл үйлэдбэрилhэн байна. Мүн түсэбhөө гадуур 33 тонно сыр гаргагдаа.

Заводой хүдэлмэришэд СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсөө элсүүлэн оролдоно. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй тэг дундахи гурбадахи жэлэй түсэбүүдые сүм дүүргэхэ зорилготойгор тэдэ энэ жэлэй эхинhээ габшагай шангаар хүдэлжэ байнхай.

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРҺӨӨ УРМАТАЙГААР

Продукци гаргаха, худалдаха нёдондо жэлэйнгээ түсэбүүдые сүм дүүргэhэн Хяагтын мехлесхозой хүдэлмэришэд мүнөө жэлэй эхинhээ ажалайнгаа эршые шангадхан эршэмтэйгээр хүдэлнэ. Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн баярта зорюулагдаhан социалис мүрысөөн предприяти дотор улам эршэдэжэ байнхай. Мехлесхозой коллективүүдэй дундаhаа Н. П. Собашниковай хүтэлбэрилдэг пилорамщигуудай бригада габшагай ажалаараа шалгарна. Үдэр, недели, hара, квартал бүхэнэй туршада бэелүүлхэ зорилгонуудаа байгша жэлэй эхиндэ сүм тодорхойлжо, хараалhанаа дүүргэхын түлөө оролдожо хүдэлhэн энэ коллектив январь hарынгаа түсэбүүдые амжалтатай hайн дүүргэбэ.

ГУРБАДАХИ ЖЭЛДЭЭ

Ажалай эрхим амжалтануудтайгаар Сухын арhанай заводой коллектив СССР-эй 60 жэлэй ойе угтаhан юм. Хараалагдаhан түсэбhөө гадуур 65,8 дециметр арhан, эд, 4,9 тонно хүсэд элдэгдээгүй арhан, 5,3 тонно ноохон, мүн 154 мянган түхэригэй үргэн хэрэглэлэй эд бараан, тиихэдэ 1 мянган паар арhан гутал мүн лэ түсэбhөө гадуур гаргагдаhан байна.

Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлэй туршада бэелүүлхэ зорилгонуудые хараалжа, тус коллектив социалис уялгануудые баталан абаба.

Е. СУРМАЧ.

ТҮРҮҮШЫН ЗАСЕДАНИ

...жэдэр Улаан-Үдэдэ республикын агропромышленна ...лэлэй (РАПО) соведэй тү...ын заседани болоо. Энээн... районуудай агропромышлен... нэгэдэлнүүдэй начальнигууд, ... энэ нэгэдэлдэ ородог ...убликын районуудай предприяти, организацинуудай хү...тэлбэрилэгшэд арадай депута...дай районно Соведүүдэй ...икомуудай түрүүлэгшэнэр ...баадалсаа.

Республикын агропромышленна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Б. И. Николаев энэ заседаниие нээгээ.

РАПО-гой соведэй болон президиумэй хэхэ хүдэлмэриин түсэб баталагдаа. Мүн 1983 оной хабарай тарилгада бэлдэхэ талаар Улаан-Үдын болон Загарайн районуудай ажахынуудта ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ байhан тухай тэндэхи агропромышленна нэгэдэлнүүдэй начальнигууд Н. Н. Щербаков, Г. И. Прокосов гэгшэд эндэ элидхэhэн байна.

Эдэ районуудта хабарай тарилгада хабаадалсаха трактор, машинануудые заhабарилха хүдэлмэри муу бэшээр ябуулагдажа байбашье, ороoho таряанай үрэhэнэй шанарые эрид hайжаруулха, энэ жэлдэ хартаабха, овощой тарилгые үргэдхэхэ талаар биратай юумэн хэгдэнэгүй гэжэ шүүмжэлэгдээ. Илангаяа hайн шанартай I ба II классай үрэhэн үшөөл бага байhаар.

Бүхы үрэhэнэй шанарые дээшэлүүлхэ, овощ ехээр ургуулха, бүхы техникые саг соонь бэлдэхэ, тарилгын газарай хубааригые зүбөөр табиха тушаа юу хэхэ шухала байhан тухай республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо Ф. Г. Бадеева өөрынгөө ажаглалтые хэлэбэ.

Тэрэшэлэн энэ түрүүшын заседанида республикын агропромышленна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Б. И. Николаев, хүдөө ажахын министр В. У. Дархаанов, КПСС-эй обкомой секретарь В. Ф. Лысов, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов гэгшэд хабаадалсажа үгэ хэлээ.

Бүхы хүдэлмэриин гурим журамые шангадхаха, гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтые нарин хуули болгохо, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын тула шэнэ, түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ талаар районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүд ехэ юумэ хэхэ болоно. Илангаяа РАПО-до ородог ажахынууд, предприяти, организацинуудай хоорондохи харилсаае бэхижүүлхэ, түбхын түрүүн гэгдэжэ ябадаг колхоз, совхозуудта онсо анхарал хандуулха зорилго табигдана.

Ямар нэгэ шухала асуудал зүбшэн хэлсэхын тула саашадаа агропромышленна нэгэдэлэй соведэй заседани кварталдаа нэгэ дахин зарлагдажа байха болоно.

Манай корр.

БҮХЫ АЖАЛШАД ҺАЙШААН ДЭМЖЭНЭ

НҮХЭР Ю. В. АНДРОПОВОЙ МОСКВАГАЙ СТАНОК БҮТЭЭГШЭДТЭЙ УУЛЗАЛГАДА БОЛОҺОН ХӨӨРЭЛДӨӨН РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛШАДАЙ ГОЛ АНХАРАЛДА.

ОЛОНОЙ ЭРМЭЛЗЭЛҺЭЭ

Даалгагдаhан хүдэлмэридөө бүхы бэлиг шадабаряа, хүсэл эрмэлзэлээ гарган ажаллаха гэшэ совет хүнэй нангин уялга байhыень мартаха ёhогүйбди. Хүн бүхэнэй үнэн сэдьхэлhээ оролдожо эдэбхитэйгээр ажаллахада Эхэ оронoймнай экономико бэхижэжэ, hуудал байдалнайшье эрид hайжарха болоно. Эдэ бүгэдые мэдэхэгүй хүн мүнөө манай дунда байхагүй. Тиибэшье хүнгэн аргаар хоогшол зөөри суглуулжа баяжаха дуратайшуул - үсөөншье hаа, дайралдаhаар гэшэ. Бэеынгээ амарые хаража, хани нүхэдэйнгөө хүзүүн дээрэ хашалгүйхэн ябадаг залхуу зайраг, мэхэшэ худалша заримашуулай харгыень хаахаар саг тулажа ерэнхэй.

Манай ажахыда журамаа алдагшадтай тэмсэхэ хүдэлмэри hүүлэй жэлнүүдтэ үргэнөөр ябуулагдадаг болоо. Илангаяа механизаторнуудай, автомашинын жолоошодой дунда ажалай журам бага зэргэ hайжараа гэжэ тоологшобди. Юуб гэхэдэ hүни, үдэргүй, хэрэгтэй хэрэггүйшье hаа, трактор, автомашинануудай иишэ тиишээ hүндэлдэхэнь хомор болоо. Мүн архиин hогтуугаар гэнэ усалда орогшод үсөөрhэншье байха. Талха таряанай зүйл, үбhэ, hолоомо асарагшад ажалаа дүүргэhээр яаралтайхан гараж тээшээ галгидаг болонхойгшо. Мүн хонишод, үхэршэд, hаалишадай дунда ажалай журам hайжаруулагдажа захалаа. Урдынхидал адли архиншадта, ажалдаа хайша хэрэгээр хандагшадта hүрэг даалгагдахаяа болёо. Саашадаашье ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байhандань этигэнэбди.

Һаяхан КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой Москвагай Серго Орджоникидзиин нэрэмжэтэ станок бүтээлгын заводой коллективтэй уулзажа, хани ёhоор хөөрэлдэhыень газетэнүүдтэ уншахадаа hонирхообди. Бүхы зол жаргалнай бидэнэй hайнаар, эдэбхитэйгээр ажаллаhанhаа эхитэй гэжэ мэдэрнэбди. СССР-эй Эдеэ хоолой программа дотор хараалагдаhан зорилгонуудые бодото дээрэнь сүм бэелүүлжэ шадабалнай хаа хаанагүй hү, мяхан, үндэгэн, овощ, үрэ жэмэс элбэгжэхэ болоно бшуу. Тиимэhээ бидэ хараалhанаа хүсэдөөр бэелүүлхын түлөө шармайн оролдохобди.

Мүнөө бригададамнай хурьгад абтажа захалхань. Энэ хахаяа эмхитэй hайнаар үнгэргэжэ, абаhан уялгаа, хараалhан түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлхэ гэшэ манай коллективэй нангин уялга мүн.

В. ДОНДУПОВ,
Хурамхаанай районой Аргатын совхозой ахалагша хонишон, партиин гэшүүн.

ЭБТЭЙ ХҮДЭЛМЭРИИН АШААР

Манай цехэй байгша оной социалис уялганууд соо залуушуулые хүмүүжүүлгын, хүдэлмэришэдэй кадрнуудые тогтонижоруулгын асуудалнууд ехэ hуури эзэлээ. Урданьшье мандa хүдэлхөө ерэhэн шэнэ хүнүүдтэй хүдэлмэри ябуулагдадаг hэн. Энээн тухай Москвагай станок бүтээгшэдтэй Ю. В. Андроповой уулзалгын үедэ hонирхолтой хөөрэлдөөн болоhон байна. Илангаяа таарулга-шэрдэлгын хүдэлмэринүүдэй цехэй начальник Т. А. Комаровагай тэндэ хэлэhэн үгэнүүдые би анхаралтайгаар уншааб. Манайшье цехтэ гол түлэб эхэнэрнүүд хүдэлдэг гэшэ. Манай ажал, амаралта тухай комбинадаймнай хүтэлбэри, партком, профком ехэ анхарал хандуулдаг.

Манай цехэй бүхы 6 басагад «Забайкальская россияночка» гэжэ ансамбльда ябадаг. Уран hайханай хүдэлмэридэ бригадаараа хабаададаг ушарнай ажалай журамай байдалда имагтал hайн нүлөө үзүүлдэг гэшэ. Хаорондоо эбтэй эетэйгээр ажаллаhанай ашаар январь hарада илгаhан ноохонойнгоо 85 процентые түрүүшын шалгалтаар тушаагаабди.

В. СОЛДАТОВА,
Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай ноохо илгагшадай бригадир.

ЭРХИМ ЖУРАМАЙ ТҮЛӨӨ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Юрий Владимирович Андропов Москва городой Серго Орджоникидзиин нэрэмжэтэ станок бүтээлгын заводто ерэжэ, тэндэхи хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаба. Энэ хадаа гүнзэгы удха шанартай ушар болоно гэжэ бидэ, хүдөө нютагуудай ажалшад, гүн сэдьхэлhээ ойлгонобди.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй hүүлээр болоhон ороной ажабайдалдахи угаа шухала үйлэ хэрэг мүн гэжэ хэлэхэ байнаб. Предприятиин үйлэдбэриин байдалтай, тэндэхи хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай эмхидхэл, hуралсал болон ажаhуудалтай танилсаха, хүн зонтой нүхэр ёhоор хөөрэлдэхэ, тэдэнэй үмэнэ үгэ хэлэхэ зуураа, нүхэр Ю. В. Андропов ажалай журам бэхижүүлхэ асуудалда дахин анхаралаа хандуулба. Энэ хадаа түбхын түрүүндэ ажабайдалай зайлашагүй эрилтэ мүн. Ажалай, түсэбэй, гүрэнэй шанга журам тогтоогоогүй болбол бидэ урагшаа дабшажа шадахагүйбди гэжэ онсолон тэмдэглээ.

Үнэхөөрөөшье, нозог нобшоор, ёhын тэдысэ ажаллагшад, хүдэлмэриhөө хулжагшад, зайгуултадаг, хүнгэн олзо бэдэрдэг хүдхэшүүл, голодоhо гаргагшад гэхэ мэтэшүүл манай ажабайдалда али зэргын муу нүлөө үзүүлнэ гээшэб. Иимэшүүл хүдөө ажахын үйлэдбэриин алибаа hалбари дээрэ баhал дайралдадаг гээшэ. Тэдэнэр малшан болоходоо, поли дээрэ хүдэлхэдөө ажалай үндэр үрэ дүнгүүд тушаа бодомжолхо юм аал. Мэдээжэл зүйл шуу.

Москвагай станок бүтээгшэдтэй нүхэр Ю. В. Андроповой хэhэн уулзалгын материалнуудтай танилсаад байхадаа, ажалай журамые улам шангадхаха, ниитын гурим эбдэгшэдтэй эрид шууд тэмсэл ябуулха шухала гэжэ тэмдэглэхэ байнаб. Энэ мүнөөдэрэй гол зорилго, хүн бүхэнэй хабаадаха уялгата хэрэг болоно. Тиимэ hэн тула энэ асуудал хамтынгаа хүсөөр, эрид добтолготойгоор ябуулая гэжэ бүгэдэниие уряалха байнаб.

К. ТАНГАНОВ,
Хориин совхозой ахалагша хонишон, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат.

Хориин район.

ШАГНАЛ

Республикын түсэблэлгын органуудта олон жэлэй туршада аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаhанайнь түлөө, түрэhөөр 75 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, республикын Госпланай таhагай ахалагша экономист Лидия Яковлевна **Егоровае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

ПАРТИИНА АЖАБАЙДАЛ

ЖУРАМ, ҮШӨӨ ДАХИН ЖУРАМ

Барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын коллектив һайн ажалаараа БАМ-ай Буряадай участогай коллективүүдэй дунда мэдээжэ болоһоор үнинэй юм. Һара, квартал, жэл бүриингөө даабари үлүүлжэ, ехэ багашье объектнүүдые түсэбөөр хараалагдаһан болзор соонь ашаглалгада тушааһан лэ байдаг. Тус коллектив «КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ коллектив» гэһэн нэрэ солодо хүртэнхэй. Социалис мүрысөөндэ ходо илажа, дамжуулгын Улаан тугаар олон удаа шагнагдаһан. СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе угтуулан абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлээ бэлэй. Үнгэрһэн жэлэйнгээ даабарие долоон һарын туршада дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 3 миллион түхэриг»эй барилга хэһэн байна. Эдэнэр байрын гэрнүүдые, соёлой, һургуулиин болон сад-яслиин байшангуудые, столово, магазинуудые барихынгаа хажуугаар промышленна объектнүүдые бодхооно. Витим мүрэн тээшэ түмэр харгы табина.

Энэ поездын хүдэлмэришэд ажал хэрэгтээ эзэн ёһоор, тон харюусалгатайгаар хандадаг юм. Түсэбтэ даабаряа, абаһан уялгаяа дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ хүн бүхэн хубитаяа оруулан, хаба шадалаа гамнангүйгөөр ажалладаг. Мүнөө арга боломжонуудаа һайса элирхэйлээд байхадаа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабари дүрбэн жэлэй туршада дүүргэхөөр шэнэ уялга абаһан байна. КПСС-эй Хойто-Байгалай райком, «Нижнеангарсктрансстрой» трестын захиргаан, партком болон профсоюзай нэгэдэмэл комитет энэ үүсхэлыень һайшаан дэмжээ.

—Манай поездын хүдэлмэришэдэй ехэ оролдолгын ашаар лэ үнгэрһэн жэлдэ 106 километр түмэр харгы табигдаа. Северобайкальск городто «Дружба» гэжэ соёлой байшан, Пионернүүдэй байшан ба БАМ-ай барилгада тон шухала бусад объектнүүд ашаглалгада тушаагдаа. Саашадаа бүри эршэтэйгээр ажаллаха, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулха ёһотойбди,—гэжэ барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын начальник В. А. Скарга партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ элидхэл хэхэдээ тэмдэглэбэ.

Эндэхид бүхы ажалайнгаа 57 процентыень бригадна подрядай гуримаар дүүргэдэг болоо. Шэнэ онол арга хэрэглэһэнэй ашаар ажалай бүтээсые 3,3 процент дээшэлүүлжэ шадаа. Барилгын материалнууд ехээр арьбалагдана. Эдэ бүхы хэмжээ ябуулгануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаа туһаар поездын коллектив барилгын үнэ сэнгые 900 мянган түхэригөөр доошолуулаа, 270 мянган түхэригэй хэмжээнэй сэбэр олзо оруулагдаа.

—Үнгэрһэн жэл коллективнай яһала гэмгүй хүдэлөө. Эндэ коммунистнуудай оруулһан хубита аргагүй ехэ. Залуу коммунистнууд А. Бондарь, В. Бритиков, А. Романченко болон бусад бэшэндээ түрүү ажалай ульгэр жэшээ харуулан, ажалай шэнэ амжалта тээшэ олониие дахуулна. Коммунистнуудай жэшээгээр хүдэлһэн бэшэшье хүдэлмэришэд үндэр бүтээсэтэ ажалаараа шалгаржа, олоной эдэбхи үүсхэлые бадаруулна.—Бидэ байгша ондо Таксимо станци хүрэтэр түмэр харгы табиха даабаритайбди. Энэ даабаряа бэелүүлхэ хэрэгтэ А. Бондарь, В. Бритиков гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануудай коллективүүд хубитаяа илангаяа ехээр оруулха хүсэлэнтэй, — гэжэ нүхэр Скарга мэдүүлбэ. — Автомашинануудта хэрэгтэй хэрэгсэлнүүд, шэнгэн түлишэ дутална. Энээнһээ болоод онь һон технико миин байна, барилга һаатана. Бидэ—коммунистнууд энэ дутагдалые саг дары усадхаха ёһотойбди. Тиигэбэл байгша оной даабарие болзорһоонь урид дүүргэхэ, түмэр харгы Таксимо хүрэтэр табиха аргатайбди,—гэжэ хүдэлмэришэн, залуу коммунист К. К. Ширванян хэлэбэ.

—Гүрэнэй, партийна, ажалай журам наринаар сахижа, эдэбхи үүсхэл гарган, эршэтэй шангаар хүдэлхэ, хүн бүхэн даажа абаһан хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандаха ёһотой. Тиигэбэл байгша оной даабари болзорһоонь урид дүүргэхэл байхабди,—гэжэ элидхэл тушаа үгэ хэлэгшэд Екатерина Крот, барилгашадай бригадир Александр Романченко, мастер Александр Свечников болон бусад тэмдэглэбэ.

—Барилгын материал манай эгээл үнэтэй сэнтэй баялиг болоно. Бидэ энэ баялигтаа ямараар ханданабибди. Манай поездын 200 барилгашад үнгэрһэн жэл 240 хюрөөгэй олонхиень хэрэгһээнь гаргаа. Хадааһан, цемент хэмһээ үлүү ехээр гаргашалагдана. Эдэ дутагдалнуудые үндэһөөрнь усадхаха ёһотойбди,—гэжэ инженер В. Д. Ванчиков, хүдэлмэришэн И. Е. Баранов гэгшэд үгэ хэлэхэдээ тогтобо.

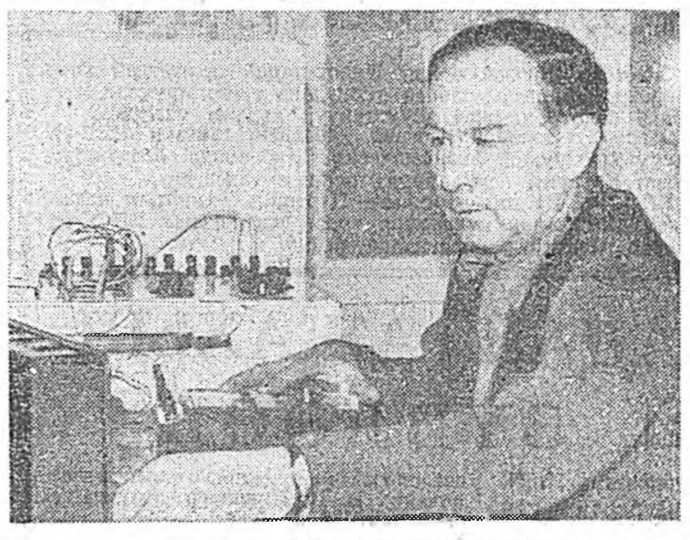
—Манай коллектив дотор ажалай журам эбдэхэ, хүдэлмэридөө хожомдожо гараха ушар үгы шахуу. Поездымнай захиргаан, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд хүмүүжүүлгын, ойлгуулалмжын хүдэлмэри яһала һайнаар ябуулна. Энээнэй ашаар хүдэлмэришэд дааһан хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандахые оролдоно, үдэр бүриингөө даабарие үлүүлхын түлэ тэмсэнэ. Тиигэжэ урдахи зорилгоёо бэелүүлжэ шаданашье, — гэжэ А. Бондарь, В. Бритиков гэгшэд хэлэбэ.

Тус поездын партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай, ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдэй суглаан тон эдэбхитэйгээр, олоной хабаадалсалгатайгаар үнгэрбэ. Эдэнэр партийна, гүрэнэй ажалай журам улам шангадхажа, эгээл үндэр бүтээсэ туйлахын тула тэмсэхэ гэһэн Москва хотын түрүү коллективүүдэй жэшээе нэгэн дуугаар дэмжэжэ байһанаа эрид шиидэнгээр мэдүүлбэ.

Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада Байгалай тоннель соогуур рельс табижа дүүргэхэ, Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе һайндэрлэхын урда тээ тоннель соогуур ашаанай поезднуудые ябуулха гэһэн уялга нэгэн дуугаар баталан абаба.

К. ЖАМЬЯНОВ,
манай корр.

ҮҮСХЭЛ ГАРГАГШАД

Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын дистанциин хэлхеэ холбооной автоматикын болон телемеханикын приборнуудай хиналта-туршалгын ВЛКСМ-эй XIX съездын нэрэмжэтэ комсомол-залуушуулай цехэй коллектив 1982 оной хүдэлмэриин дүнгөөр оронойнгоо Зам харилсаанай министерствын предприятинуудай дунда дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илажа гараһан байна.

Автоматикын ба телемеханикын аппаратурануудые шалгаха ба заһабарилха талаар түрүү дүй дүршэл халан абалгын кустовой һуралсалай нёдондо Улаан-Үдын дистанцида үнгэргэгдэһэниинь һайшаалтай юм. Эндэ Зүүн-Сибириин, Забайкалиин, Байгал-Амарай, Красноярскын болон Кемеровскэ түмэр замуудай түлөөлэгшэд сугларaa һэн. Иимэ олон газарһаа сугларагшадай һуралсал Улаан-Үдэдэ дэмы үнгэргэгдөө бэшэ ааб даа. ВСЖД дотор сигнализаци үгэдэг аппаратура шалгаха ба заһабарилха талаар түрүү аргануудые нэбтэрүүлгээр эдэбхи үүсхэл гаргагшадай нэгэн Улаан-Үдын дистанциин коллектив юм. Эндэ бусад харгы замуудта үшөө бии болгогдоогүй үйлэдбэриин-техническэ байра баригданхай. Тэрэнь участогые эстетикын талаар һайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, приборнуудай шанар һайжаруулха талаар элдэб хэрэгсэлнүүдээр хангагданхай. Мүн социалис мүрысөөнэй ябаса харуулһан стенднүүд, технологическа картанууд тэндэнь бии.

. Гушан хүнһөө бүридэһэн тус цехэй коллектив Посольская станциһаа «Петровский завод» хүрэтэр ута замай автоматика болон телемеханикын байгуулгые, мүн хэлхеэ холбооень хангадаг байна. Үнгэрһэн жэлдэ тэдэнэр һайнаар хүдэлжэ гараа. Абтаһан социалис уялгань 110 процент дүүргэгдэһэн байгаа. Бүтээгдэжэ гараһан 6 мянган реле, 900 блок болон бусад хэрэгсэлнүүд бултадаа һайн шанартай байжа, түрүүшын дурадхалаар абтаһан байха юм. Дистанциингаа цехүүдэй дунда 1982 ондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ тэдэнэр гурба дахин түрүү һуурида гараа һэн.

— Цехэймнай электромеханигууд Яцуценко, Васильева, Чебунина, Копылова гэгшэднай хододоо үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлнэ. һайн шанартай продукци гаргана, — гэжэ ахамад механик В. А. Давыдов хөөрэнэ. — Электромеханигуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Любовь Федоровна Бабошина эрхимлээ һэн. Ажалай эгээл үндэр бүтээсээр Васильевамнай шалгараа. Тэрэнэймнай фото-зураг Зүүн-Сибириин түмэр замай управлениин Хүндэлэлэй самбарта хадагдаа...

Владимир Васильевич Изотов дурсагдаһан цехтэ олон жэлэй туршада хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоһон хүн. 1948 онһоо эндэ таһалгаряагүй хүдэлжэ байһан энэ нүхэр цехэй эрхим уралан нарижуулагша болонхой. Нёдондо тэрэ 354 түхэригэй ашаг үрэтэй зургаан дурадхал оруулһан байна. Тиихэдэ 1965 ондо В. В. Изотовто «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Залуушуулшье ажалай ветерануудһаа дутангүйгөөр хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, комсомолшууд Татьяна Чепек Светлана Шинкаренко хоёр заочноор һурахынгаа хажуугаар бүтээсэ ехэтэйгээр, шанар һайнтайгаар ажаллана.

Цехэй коллектив саашадаа бүри ехэ амжалта туйлахын түлөө оролдоно. 1983 оной гараһанһаа хойшо үдэр бүриингөө даабарие 10—20 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ.

М. СУТУРИН,

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Электромеханик А. А. Чебунина. 2. Цехэй эгээл үнинэй хүдэлмэришэн В. В. Изотов.

Авторай фото.

ХОЁ ДААБА[…] ДҮҮРГЭГД[…]

Прибайкалиин р[…]
Сэлэнгын загаһана[…]
водой Гремячинск[…]
гаһа олзоборилгын[…]
тогай Ермолай А[…]
Селивановай хүтэл[…]
дэг бригада жэлэй[…]
һээ яһала урагшаг[…]
ажаллана. Котокел[…]
дээрэ загаһа олз[…]
дог тус бригада […]
нилээд олзотой ба[…]
хэ гү, али загаһа[…]
жа тушааха хоёр […]
гаа түсэб сүм […]
Ингэжэ бүхыдөө […]
тнер загаһан бэл[…]
пунктда тушаагдаа[…]

Дүршэлтэй заг[…]
Ермолай Акатович[…]
вановай хүтэлб[…]
бригада һаяхан н[…]
рэй туршада 150 […]
загаһа губшажа ба[…]
Харин хоёрдохи […]
161 центнер заг[…]
борилоо. Ингэжэ […]
үдэрэй туршада […]
загаһа бариһан […]
лектив мүнөө квар[…]
гаа түсэб бэелүүл[…]
мэлзэнхэй ажалл[…]

Т. БАДМА[…]

ХАЛААНАЙ ҺААЛИШАН

Шанта гэгшын залинта аадар һануулан, шааян гараһан һүнэй сайбар дуһалнууд хүнэгэй амһар тудахадаа, хүнхинэн доошоо адхарна. Хажуудань амиды һудаһан шэнгеэр һаалиин аппарадай резинэ шлангануyд шэшэрэлдэнэ. Түрүүшынхеэ туталлаһан гунжадай дэлэнгые гараараа эблүүлээд, һүнэй лаб лэ гараха болоходо, мүнөөхи аппарадаа нүгөө үнеэнһээ абаад, дары түргэн хүхэнүүдтэнь холбоно. Тиигээд тэрэл үнеэнэйнгээ дэлэнгэй һабшытар гараараа һаажа гарана. Юуб гэхэдэ, үлэһэн һүниинь илангаяа тоһолиг байдаг шуу. Нигэжэл нэгэ үнеэнһээ нүгөө үнеэн хүрэтэрнь бүмбэржэ ябаганнь, хоёр час хахад саг үнгэршэнхэй, убэлэй улаабар шара наран фермын сэнтэһэн сонхонуудта наадан яларжа эхилдэг юм.

Һү һаамай һүүлээр ан бун гэжэ, эсэһэн үе мүсэеэ тэниилгэжэ һууха сулөө олдодоггүй даа: харлажа эхилһэн сенаж хобгонууд соогуурнь хубаарилан үгэхэ, амтан бурдуугынь амһарта сооһоо тэбшэдэнь юулэхэ, сайбар талха сасан үбэнүүлхэ хэрэгтэй. Тиигээгүй һааш, үнеэхил «Розо», «Милкэнүүдшни» һүеэ татан хожороохол. Юрэдөөл, эдэ сэсэн үнеэдээ эльбэхэһээ, эрхэлүүлхэһээ наагуур болоод, сагаа барахалши. Садхалан хэбэр үзүүлэн, яаралгүйхэнөөр хибэдэһээ хибэжэ эхилхэдэнь лэ сайгаа ууха, шэнэ һонииноо хөөрэлдэхэ саг олдодог юумэл...

— Һаалишанаар хүдэлхэ бэлэн бэшэ даа, — гэжэ Людмила Иринчеевна үнэн зүрхэнһөө хэлээд, һаалиингаа аппарадые халуун уһаар угаажа, шлангнуудыень хатаана.

— Үнинэй эндэ һаалишанаар хүдэлнэ гүт? — гэжэ асуухадам, нэгэ бага бодолгото болонгёор зогсод гээд, нигэжэ нэмэбэ. — Гол һаалишан бэшэ хүм. Юрэл халаанай һаалишан нэрэтэйб...

Нигэжэ дуугархадань, тэрэнэй абяан соо ямаршьеб гомдол, голхоролой тэмдэг мэдэрэгдэбэ. Энэньшье ойлгосотой ааб даа. Юуб гэхэдэ, гол ба халаанай һаалишан хоёрой хоорондо ямаршье онсо тиимэ илгаа үгы. Тэрэл хүнгэн бэшэ ажалынь, тэрэл үнеэдынь, тэрэл һаалиин аппарадтай носолдохо хэрэгынь...

Сэхыень хэлэхэдэ, халаанай һаалишадай харюусалга бага гэжэ зарим нэгэн тоолодог байха. Олохон лэ фермэ, комплекснуудые даагшадтай энэ асуудалаар хөөрэлдэхэдэ, урдаһааш гайхангяар хараад:

— Халаанай һаалишанһаа юу эрихэбши? — гэдэг. -- Тэдэшни гол һаалишанайнгаа түлөө хүдэлнэ ха юм. Һааһан һүниинышье өөртэнь бэшэ, харин нүгөөдынь нэрэ дээрэ бэшэгдэнэ. Жэлэй дүүрэжэ, нэмэлтэ түлбэриин үгтэхэ болоходошье, һула һаладаг заншалтай. Тиимэһээл халаанай һаалишанай үлүү ехээр оролдоһоной, эрмэлзэһэнэй хэрэг бии аал? Үнэхөөрөөшье үгы шэнги.

Зүгөөр Людмила Иринчеевна тиимэ һанал бодол баримталдаггүй хүн юм.

Людмила Мяхановагай нэрын «Сахилгаан» мэдээсэл соо оло дахин дурдагдаһан дэмы бэшэ байха. Улаан-Үдын районой һуралсалай «Байгал» ажахын һаалишадай нёдондо жэлэй хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые үрбуулжа харахадамнай, Людмила Иринчеевна декабрь соо үнеэн бүриһөө 444 килограм һү һаажа, социалис мүрысөөндэ түрүүлһэн байба. Энээн тухайнь дурдахадамнай, тэрэ нигэжэ хөөрэбэ:

— Юрэдөө, битнай муугаар хүдэлжэ шададаггүйб. Теэдшье һаалишан хүн гээшэ даажа байһан малдаа онсо анхарал, оролдолго гаргаагүй һаа, хэзээшье амжалта туйлахагүй гэжэ мэдээжэ ааб даа. Би гушаад жэлдэ энэ һалбарида хүдэлжэ байнхайб. Тиимэһээ юу хээ ойлгодог болоо хүн бэзэб.

Людмила Иринчеевна: «Битнай муугаар хүдэлжэ шададаггүйб». — гэжэ сэхэ мэдүүлээл даа. Энэл юрын хүнэй юрын харюу сооһоо олон юумэн эли болоно бэшэ гү? Нэн түрүүн даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандадагынь харагдана. Нүгөө талаһаа, иимэ хүн зон нүхэдтөө халуун анхаралтайгаар хандадаг, шадаал һаа, туһалха гэжэ ябадаг ёһотой. Тиихэдэ, худал хуурмаг аашые тэсэдэггүй байха.

Гуша гаран жэл сөө мал ажалда хүдэлхэ гээшэмнай тиимэ амар бэшэ ааб даа. Үшөө эдир залуухан басаган ябахадаа, Эрхүүгэй областиин түрэл Бартайнгаа совхоздо түрүүшынхеэ үнеэ һааһан, тэндэл энэ хүнгэн бэшэ м[…] һурэһан намтартай юм. Арба гаран жэлдэ «Байгал» ажахыда һаалишанаар хүдэлөөд, бэеынгээ муудахада, хүнгэн ажалда ороо һэн. Хэдышье энэ фермэһээ холодохо дурагүй байгаашье һаань, врачнууд хорёо бшуу. Врачай захяа заабари дүүргэнгүй яахабши?

— Һүүлэй үедэ угайдхадаа халаанай һаалишан болыш даа гээд һалахаяа болиходонь, һаһаараа хэһэн энэ ажалдаа татуулһан юумэндэл гүйжэ ерэнэб, — гэжэ хэлээд, Людмила Иринчеевна эльгэ хатана.

Теэдшье тэрэнэй гэртэншье ажал хэрэг барагдадаггүй юм даа. Нүхэрынь энэл «Байгал» ажахыда трактористаар хүдэлдэг. Тиихэдэ хүл дээрээ гаража, хүн бэеэ бэелһэн хоёр хүбүүдынь ажабайдалай замда шэлжэнхэй. Нэгэниинь — Буряадай хүдөө ажахын институт дүүргэхэеэ байна, нүгөөдэнь — Совет Армида алба хэнэ.

Людмила Иринчеевнатай «халаанай һаалишан» гэжэ ойлгосо тушаа үшөө нилээд удаан хөөрэлдэбэбди. Үнэхөөрөөшье, тэдэнэй ажалые анхарха, түлбэриинь гуримшуулха, халаанай һаалишадые урмашуулха хэмжээнүүдые саашадаа хараалха тушаа бодомжолхоор саг ерээ гэжэ һанагдана. Энээнһээ болоод, ажахынууд нилээд гээлтэ, хоролтодо ороно бшуу. Сэхыень хэлэхэдэ, һааһан һүнэйнгөө, түрүүлһэн тугалнуудайнгаа түлөө шан абахагүй аад, халаанай һаалишад тиитэрээ юундэ оролдохо юм?

...Республикымнай ажахы бүхэнэй комплекс, фермэнүүдтэ амаралтада гараһан, убшэлһэн гү, али хубиин хэрэгээр иишэ тиишээ ошохо болоһон гол һаалишадые халадаг нилээд олон хүнүүд хүдэлдэг. Тэдээнэй эрхим һайнаар энэ «Байгал» ажахын һаалишан Людмила Иринчеевна Мяханова шэнгеэр хүдэлхынь тула таатай хэмжээнүүдые дары түргэн абахаар болоо юм.

...Һаяхана «Байгал» ажахын мүнөөхи фермэдэ орожо гарахадамнай, Людмила Иринчеевна ондоо бүлэг үнеэдые һаажа байба. Тэрэ гансаараа халаанай һаалишан бэшэ юм. Александра Ивановна Пружаева гэжэ ханиинь баһал эндэ ажаллана. Тэдэнэр лэ һүүлэй мэдээгээр һаамхай үнеэн бүриһөө дундаа зэргээр туд тудтаа 430 ба 420 килограмм үнэтэ продукци үйлэдбэрилжэ, социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ дабшана.

Людмила Мяхановагай хажууда ошоходомнай, шааян хүүеһэн һүн далай хүнэгэй амһар руу гоожожол байба. Иимэл эсэхэ сусахые мэдэхэгүй хүнүүд тус ажахыда хүдэлжэ, ажалайнь алдар солые, амжалтыень арьбадханал.

Л. НОВИКОВ,
манай штатнабэшэ корр.
Улаан-Үдын район.

Сэрэн-Дулма Жалсараевна Жамбалова «Мир» колхозой Таблангуудай һү һаалиин фермэдэ хорин найман жэлдэ таһалгаряагүй һаалишанаар ажаллажа байнхай. Энэ сагай туршада хэды шэнэн һү һааһыень тоолобол, хэдэн томо цистернэнүүд дүүрэхэ юм бээ. Теэд эды шэнэн һү һаахын тула хэды ехээр оролдогдооб.

Гэоэшье дурсагдагша фермынхид Сэрэн-Дулма Жалсараевна түрүүтэй хүндэ хүшэр ажалһаа сухаринүгүй, үеэд нэтэрүүгээр ажаллажа, холо үлүү һаин эрхэ байдалтай фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдһээ дутуугүй ехэ һү һаана. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ тус фермын коллектив жэлэй түсэбэй ёһоор 1800 центнерэй орондо 1970 центнер һү һааһан байна. Мүн 100 үнеэнһээ 106 тугал абажа, колхозойнгоо түбэй тугалай байрада тушаагаа.

Энэ фермын түрүү һаалишан С-Д. Ж. Жамбалова һаамхай үнеэн бүриһөө 2329 килограмм һү һаажа, коллектив соогоо эгээн һайн дүн туйлаа. Юрэдөө, фермын долоон һаалишан соогһоо зургаанииинь абаһан социалис уялгануудаа үлүүлэн дүүргэһэн байна. Тэдэнэй тоодо һаали[…] Бурлова, Г. Д. […] Т. А. Багатуев б[…] ороно.

— Манай фе[…] дэй байрые шэн[…] нэй типовой түх[…] жа, бар хүсөөр […] дэлмэриемнай […] һан, мүн ажалла[…] эрхэ байдал […] һаань, һаамхай […] һөө жэлэй турш[…] килограмм һү […] юуншье бэшэ һэ[…] нөө хэдышье […] ажаллаа һаа, тии[…] лахамнай хүшэр […] гэжэ Сэрэн-Дул[…] раевна хөөрэжэ[…]

Эдэ үдэрнүүд[…] өлөөрөө тугалда[…] Тиимэһээ һү һаал[…] мэнэ. Үдэртэ һаа[…] һан үнеэн бүр[…] зэргээр 7—8 […] һаана. Эдэ бүгэ[…] тобшолол хэхэд[…] гуудай һаалиша[…] Эдеэ хоолой про[…] лүүлхэ хэрэгтэ […] гээрээ хүсһтэла […] байна. Гансал та[…] болохоор дэмжэ[…]

В. […]
ман[…]

ЗУРАГ ДЭЭР[…] Жамбалова.
Түнхэнэй райо[…]

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗУБШЭЛ

ХОНИДОЙ ТҮЛЫЕ ҺАЙНААР АБАХА, ТҮЛЖҮҮЛ[…]

КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүд совет хүнүүдые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, промышленностиие түүхэй эдээр хангаха талаар хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда айхабтар ехэ зорилго табиһан байна.

СССР-эй Эдеэ хоолой программа дотор хониной мяха ехээр абахын тула оронной талата, ойтой талата, губирхуу болон хадата районуудай арга боломжонуудые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ, 1985 ондо тэрэниие үйлэдбэрилгые нэгэ миллионһоо доошо бэшэ тоннодо (үүсэлэгдэһэн шэгнүүрээр), 1990 ондо 1,2—1,3 миллион тоннодо хүргэхэ тушаа эли тодоор хэлэгдэнхэй.

Энэ шухала зорилгые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ республикын хонин һүрэг үсхэбэрилдэг ажахынуудай хонишод, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд өөһэдынгөө хубитануудые оруулха болоно.

Үнгэрһэн жэлэй дүн хаража үзэхэдэ, энэ һалбарида дутуу дунданууд бии байһаар. Хониной мяха ехээр үйлэдбэрилгэдэ түл түрэсэ абалга нилээд үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Олон хурьга абахадал хонидой тоо толгойнь түргэн олошордог, эндэһээ мяха үйлэдбэрилгэ дээшэлдэг байна.

Үнгэрһэн жэлдэ республикын ажахынууд дундa зэргээр зуун эхэ хонин бүриһөө оройдоол 57 хурьга түлжүүлээ. Илангаяа Загарайн, Хэжэнгын районуудай дүн ехэл бирагүй байгаа. Эдэ районуудай колхоз, совхозуудта зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 46-һаа үсөөн хурьган абтаа.

Гэбэшье түрүү хонишодой бригаданууд зуун эхэ хонин бүриһөө 100, мүн дээшэшье хурьга абажа түлжүүлнэ. Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой суута хонишон, Социалис Ажалай Герой Д-Н. Б. Сундуев зуун эхэ хонин бүриһөө 160 хурьга, Хурамхаанай совхозой ахалагша хонишон С. Н. Банаева — 135, Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой хонишон Н. Д. Валиева — 130, һуралсалай «Байгал» ажахын ахалагша хонишон А. Ш. Норбоева 123 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр томо болгоо.

Эндэһээ республикын колхоз, совхозууд зуун эхэ хонин бүриһөө адагынь 90—100 хурьга абаха арга боломжотой гэжэ эдэ түрүүшүүлэй үрэ дүн харуулна.

Буряадай АССР-эй Статуправлениин 1982 оной декабриин 1-нэй мэдээгээр, бүхыдөө 761,9 мянган эхэ хонин үрэжүүлэгдэһэн байна. Колхоз, совхозууд байгша ондо 700 мянганһаа үсөөн бэшэ хурьга абахаар хараална. Республикын хонишод урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлхэ дүүрэн аргатай гээшэ. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр энэ жэлэй малай үбэлжэлгэдэ урда жэлнүүдтэ орходоо нилээд ехэ үбһэ тэжээлтэй ороһон байна.

ЯМАР ЮУМЭНДЭ ГОЛ АНХАРАЛ ХАНДУУЛХАБ?

Эгээл шухала зорилго гэхэдэ, бэеэр томо, элүүр энхэ хурьгадые абаха гэбэл, хээлитэй болоһон эхэ хонидоо хурьгалхынь урда шэмэтэй, шанартай тэжээлээр хооллуулха хэрэгтэй.

Тиимэһээ мүнөө эхэ хонидтоо үбһэ тэжээлһээ гадна, элдэб микро болон макро-бодосуудые үгэлсэхэдэ ехэл һайн. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд үбһэ тэжээлээ гамнахамнай гээд, нилээд алдуу хэдэг гээшэ. Хээлитэй хонидойнгоо хурьгалхын ойртохо бүринь шэмэтэй тэжээлээр хангажа шадаагүй һаа, эхэнүүдынь шадал тэнхээгээ алдадаг, досоонь түлыньшье ааляар хүгжэдэг байна. Иимэ эхэ хонидһоо үбшэн, үлбэр, муу хурьгад гаража, саашадаа ядардаг, гарзалдаг юм. Эндэһээ ажахы ехэхэн гарзада ородог.

Тиимэ тула эгээл энэ үедэ эхэ хонидые һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэ эрилтэ табигдана. Һүүлэйн гурбадахи-дүрбэдэхи һарада эхэ хонидто иимэ нормо тогтоогдонхой гэбэл, сүүдхэдэ толгой бүридэнь 1,5 килограмм үбһэн, 0,5 килограмм һолоомон, 400—500 грамм талха тарянай зүйл үгтэхэ жэшээтэй. Иимэ тэжээл эдиһэн эхэ хонидой түл өөдэргэн, сула бэетэй, элүүр энхэ гарадаг, тэдэнэр саашадаа һайн нооһотой хонид болодог.

Нэгэдэхеэр, хурьгалха эхэ хонидто тэжээл үгэхэһөө гадна, түрэжэ захалтарнь бэлшээридэ ябуулха хэрэгтэй. Хээлитэй хонидые адуулхада гансашье хагда зулгаажа, нэмэлтэ хоолоо олоно бэшэ, мүн бүхы бэе махабададань һайнаар нүлөөлдэгынь хүн бүхэндэ мэдээжэ. Ушарынь хадаа хонин гээшэмнай бэлшэжэ ажамидардаг амитад ха юм. Хэрбээ хээлитэй хонидые хашаа соо, дулаан байрада байлгахада, үлүү һайн байдаггүй.

Хоёрдохёор, хонидой хурьгалха хаһые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэдэ байра болон бусад элдэб хэрэгсэлнүүд хэрэгтэй болодог. Эгээл тон шухала эрилтэнүүдэй нэгэн гэхэдэ, хурьгадай байрань хуурай байха ёһотой. Илангаяа нарай түл шиигтэ ехэл дурагүй. Тиимэһээ эдээндэ шиигтэй, дулаан хашаа түхеэрэнхаар. Хуурай аад, хүйтэхэншье байра соо хурьга абаһан дээрэ гэжэ һанагдана.

Хурьгадай дал соо һая түрэһэн хонидые эдеэлүүлхэ хобоо хобтонууд түхеэрэгдэхэ шухала. Үбһэ тэжээлээ гамтайгаар гаргашалхын тула хобоо хобтонууд заабол хэрэгтэй. Хэрбээ иимэ юумэ түхеэрэнгүй, үбһэеэ хүл доронь хаяжа үгэбэл, хонид гэшхэжэ, шэбхэтэй, хохиртой холёод, элингүй орхихол. Эндэ бүдүүн тэжээл заатагүй хэршэгдээд, малда үгтэхэ ёһотой.

Хонидой түрэлгэ соо хаалта хаамагууд олоор хэрэгтэй болодог. Нэгэ, гурбан метр утатай хаамагуудые бэлдэхэдэ гансашье хурьга абалгын үедэ бэшэ, бонитировко хэхэдэ, эмэ малые искусственна аргаар үрэжүүлгын үедэ хэрэгтэй болохо жэшээтэй. Хэрбээ хүсэд хүрэхөөр хаамагуудтай байбал, хурьгадай олоор гарахада байра соонь хэдышье таһалгануудые түхеэржэ болоно. 600 эхэ хонидтой отарада дунда зэргээр нэгэ метр утатай 50—60, гурбан метрэй, үүдэтэй 15—20 хаамаг хэрэгтэй юм. Отара бүхэн иимэ хаамагуудтай һаа, хурьгалһан хонидоо хэдэн үдэрэй туршада түлтэйнь сүг байлгахаар саг зуурын таһалгахануудые түргэн түхеэржэ шадаха байна бшуу. Хонидой түл абалгын үедэ отара бүхэндэ түрэһэн хонидые тэмдэглэхэ тусхай шэрэ, мүн шабын түмэрөөр хэгдэһэн тоонууд бэлдэгдэһэн байха зэргэтэй. Мүн хаамагуудые уяха уянууд, гасуунууд, элдэб эм домтой аптечкэнүүд хэрэгтэй болодог. Хонишод, хурьгашад халаадуудаар хангагдаха зэргэтэй.

Түл абажа түлжүүлхэ үедэ ахалагша хонишон бригадынгаа ажалые эмхитэйгээр, бүхы эрилтын ёһоор ябуулха ёһотой. Эндэ байһан бүхы хүдэлмэриие тэрэ хүтэлбэрилхэ ушартай.

Ахалагша хонишод хурьгадай гарахаһаа урид хэрэгтэй бүхы юумэеэ түгэс бэлдэхэ болоно. Хэрэгсэл болон түхеэрэлгэнүүдээр хангагдахаһаа гадна, үбһэ тэжээлынь хүсэд хүрэхөөр газаагаа оруулагданхай байха жэшээтэй. Тэдэнэр бүхы юумэеэ өөһэдөө саг болзортонь бэлдэхын түлөө оролдохо зэргэтэй. Түл абалгада ажахынуудай мэргэжэлтэд заатагүй туһа хүргэхэ ёһотой. Теэд колхоз, совхозуудта эхэ хонидой 15—20 отарада 2—3 мэргэжэлтэд ямар туһа үзүүлхэб даа.

ХУРЬГАШАДҺАА ЕХЭ ЮУМЭН ДУЛДЫДАХА

Отара бүхэндэ хурьгашадаар ажаллаха хүнүүдые зүбөөр шэлэн олоходо, амжалта туйлагдаха ха юм. Даалгагдаһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг хүнүүдые саһманцигуудаар томилбол, абтаһан хурьгад һайнаар түлжүүлэгдэхэ байна. Мүнөө ажахынуудта хурьгашадаар хүдэлжэ үзөөгүй залуушуул томилогдодог. Гэбэшье эдэнэрые һургаад байбал, хурьгадые түлжүүлхэ талаар онол аргануудые түргэноор халан абана. Энэ хэрэгые ахалагша хонишон эмхидхэхэ болоно.

Байрын досоо талыень зүбөөр хубаарилха ёһотой. Хурьганай байха таһалгануудые хашаагай тэгэн дунда хэхэдэ һайн гэжэ тоологдодог. Энэ талаар Борьёогой совхозой хонишод нилээд дүршэлтэй болонхой. Эдэнэр эхэ хонидой хурьгалхын урда тээнь байра соогоо олон таһалгануудые түхеэрдэг юм. Эндээ хурьгадта ветеринарна туһаламжа үзүүлхэ хэрэгсэлнүүдые, эм дом хадагалжа байха булан түхеэрэгдэдэг. Мүн хурьгадай тоо харуулжа байһан тусхай хуудаһан үлгэгдэхэ ёһотой.

Хонишодой эгээл шухала зорилго хадаа гурба-дүрбэн неделиин туршада хурьгад эхэеэ заатагүй танидаг болоторынь харууһалха болоно. Хэрбээ нарай хурьган эхэеэ алдаагүй һаа, саашадаа ядамаргүйгөөр түлжэхэ байна. Энээниие хонишодой бригаданууд һайса ойлгохо зэргэтэй.

Түрүүн хурьгалһан хониёо түлтэйнь багахан хорёо соо оруулха хэрэгтэй. Таһалгань хуурай, зузаан дэбдихэртэй, дезинфекци хэгдэһэн байха болоно. Мүн эндэ хобоо хобтодонь үбһэн, талха таряанай зүйл хэгдэхэ ёһотой. Хурьгалһан хонидоо хахад часай үнгэрхэдэ бүлеэн уһаар заабол үндалуулхада һайн. Уһан, тэжээлээр таһалгаряагүйгөөр [хан]гахые хэрэгтэй.

Хэрбээ […] эмээхэй, хурьга[…] сула, солбон, б[…] элүүр энхэ […] уужам 10—1[…] хурьгадтайгаа […] һалгада оруул[…]

Саашадаа хур[…] мо болохо бүр[…] улам үргэдхэг[…] тай.

Хурьгадай г[…] хада һүниндөө […] хидхэхэ шух[…] жэлэй ажаглал[…] да, һүниин хоё[…] та хурьгад ол[…] юм. Ушарынь […] хурьгалһан хо[…] орхёод ябашад[…] лынь төөрижэ […] на. Иимэ мал[…] угжажа гү, али […] жээхэдэ һайн […] зэдэшье ту[…] элитэ.

Һүниин хар[…] хэдээ, гараһан […] хэниие эхэдэнь […] ураг ыень хүх[…] һая гараһан х[…] дэ элдэб микр[…] гаалха тусхай […] Тиимэһээ үбш[…] нэрбэгдэхэгүй[…] рөөд хахад […] гарөөд байхад[…] урагыень хүх[…] тэй. Юуб гэх[…] ураг соо нар[…]

МАЛШАДЫЕ ТҮРҮҮЛЭН ХАНГАХА

алим жэмэс, үнгэтэ металл, ноһо бэлэдхэхэ түсэбүүдээ бэелүүлхэбди. Байгша оной декабриин 25 болотор бүхы түсэбөө дүүргэхэбди, — гэжэ тэрэ хөөрэбэ. — «Буряадай АССР-эй, мүн Буркоопсоюзай байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтая!» гэһэн манай коллективэй үүсхэлые республикын бэлэдхэлэй конторонуудай бүхы коллективүүд дэмжэхэ бэзэ гэжэ найдажа байһанаа үгэ хэлэгшэ элирхэйлбэ.

Удаань Баргажанай районой худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ **Ю. Г. Кухтик** үгэ хэлэбэ.

— Хүн зондо эд бараа, эдеэ хоол худалдаха 1982 оной түсэб дүүргэгдэбэ. Гэбэшье, дутагдалнууд үшөөл олон байһаар, — гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолбо. — Һүүлэй жэлнүүдтэ барилгашад бүхы хүдэлмэридэ һаад ушаруулна. Жэшээлхэдэ, шэнэ холодильник бариха болзор үни хада үнгэрэнхэй. Тус холодильнигтэ табигдахаар тээ мэндэ асарагдаһан оньһон түхеэрэлгэнүүдынь проектдэ таарахагүй байба. Тиихэдэнь барилгашад проектээ хубилгажа, нэмэлтэ мүнгэ зөөри гаргашалха баатай болоо.

Социалис мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдээ гэхын аргагүй,— гэжэ үгэ хэлэгшэ саашадань үргэлжэлүүлбэ.— Райпогой правлениин бүхы гэшүүд, экономистнууд болон бухгалтернууд, участок бүриин хүтэлбэрилэгшэд социалис мүрысөөндэ хабаадаха, мүрысөөнэй эмхидхэлэй түлөө харюусалгатай байха ёһотой.

— 1983 ондо дүүргэхээр абаһан социалис уялгануудаа Баргажанай районой худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ, — гэжэ үгэ хэлэгшэ суглаанда хабаадагшадые найдуулба.

— КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Советскэ райпогой коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые 105,1 процент дүүргэээ. Тиихэдэ ниитын эдеэ хоолой предприятинууд жэлэйнгээ түсэбые декабриин 22-то дүүргэһэн байна, — гэжэ Советскэ райпогой ниитын эдеэ хоолой технолог **Т. Ф. Доржиева** хөөрэбэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ тус райпогой ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд 8 выставкэ, национальна кухниин 4 выставкэ, хоёр тематическа выставкэ үнгэргэһэн. Байгша ондо тэдэнэр ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, полуфабрикадуудые ехээр худалдадаг болохо, элдэб выставкэнүүдые һайнаар эмхидхэхэ — эдэ бүгэдын ашаар жэлэйнгээ түсэбые декабриин 29 болотор дүүргэхэ тухай социалис уялгануудые абаа гэжэ үгэ хэлэгшэ сугларагшадта мэдээсээ.

Зэдын райпогой правлениин түрүүлэгшэ **Т. Т. Лавриненко** үгэ хэлэхэдээ, үнгэрэгшэ жэлэйнгээ хүдэлмэриин дүнгүүд дээрэ тогтобо. Хүн зондо эд бараа худалдаха түсэб 100,4 процент дүүргэгдээ. 1981 онтой сасуулбал, үнгэрэгшэ жэлдэ хүн зондо 1 миллион түхэригэй эд бараан ехээр худалдагдаа. Ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай, бэлэдхэлэй конторын коллективүүд мүн лэ түсэбөө дүүргэһэн байна.

Холын гүүртэнүүд ба отарануудта ажаллагшадые һайнаар хангахын тула худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд ехээр оролдолго гаргана. Район доторнь бүхыдөө 13 автомагазин тоологдодог. Жэлэй туршада малшадай 2840 захил дүүргэгдэжэ, худалдаа наймаанда хомор 670 мянган түхэригэй эд бараан худалдагдаа. Энэ жэлдэ автомагазинууд полуфабрикадуудые малшадта худалдадаг болоо. Гэбэшье, малшадые үшөө һайнаар хангахын тула олон автолавканууд хэрэгтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Нэгэ автомагазинда мүнөө дээрээ аяар 90 отара гү, али ферэмэ хүртэнэ гэжэ тэрэ тобшолбо.

Гэхэтэй хамта, гүрэнэй зөөри үбэршэлхэ, урихэ, социалис зөөридэ эзэн бусаар хандаха, хулгайлха ушарнууд дайралдаһаар. Энэниие усадхахын тула бүхы хэмжээнүүдые абажа байнабди гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

— Баунтын коопзверопромхозой коллектив 1982 оной түсэбые амжалтатайгаар дүүргээ, — гэжэ тус коопзверопромхозой директор **В. И. Имегеев** суглаанда хабаадагшадта элидхэбэ. КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, хамһабариин ажахые хүтэжөөхэ асуудалда горитой анхарал хандуулагдана. Мүнөө дээрээ 250 адуу моритойбди. Хүйтэн, онсо хүшэр уларилтай манай райондо адуу үсхэбэрилхэдэ таарамжатай ха юм. Урдань коопзверопромхозой мэдэлдэ байһан 1200 гектар газар Багдаринай госпромхоздо үгтөөд, сабшалан болон бэлшээримнай бага болоо. Тус асуудал шиидхэлгэдэ Буркоопсоюзай правлени туһалха бэзэ гэжэ үгэ хэлэгшэ найдажа байһанаа элирхэйлбэ.

Суглаан дээрэ Хэжэнгын райпогой худалдаа наймаанай таһагые даагша **Г. М. Вахрушева**, Прибайкалиин райпогой правлениин түрүүлэгшэ **Н. Ф. Вязнинская**, Хориин районой үйлэдбэриин нэгэдэмэл предприятинуудай директор **Г. Д. Батурин**, «Бурятрыба» нэгэдэлэй директор **В. Ц. Гомбоин**, «Росбакалея» конторые эрхилэгшэ **П. К. Ощепков**, Кабанскын райпогой правлениин түрүүлэгшэ **А. А. Попов** болон бусад нүхэд үгэ хэлэһэн байна.

КПСС-эй обкомой худалдаа наймаанай таһагые даагша **В. Ф. Подлеснов** суглаанда хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ. Тэрэ малшадые хангалгада үдэр бүриин анхарал хандуулха шухала гэжэ заагаад, Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойе ажалай амжалтануудаар угтахыень худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдые уриалба.

Республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшад 1983 оной социалис уялгануудые нэгэн дуугаар баталан абаба.

С. ОЧИРОВ.

ДРУЖИННИГУУДАЙ СЛЁТ

Улаан-Үдын Советскэ районой һайн дуранай арадай дружинануудай гэшүүдэй слёт һаяхан болобо. Тус слет дээрэ арадай дружинануудай районно штабай начальник, Советскэ районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. К. Кукшинов «Районой һайн дуранай арадай дружинануудай хүдэлмэриин 1982 оной дүнгүүд, 1983 оной зорилгонууд тухай» элидхэл хэбэ. Район дотор үнгэрэгшэ жэлдэ арадай дружинануудай ажал ябуулга эдэбхижээ, ажалша коллективүүдтэ арадай дружинанууд олошороо гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Партийна комитедүүд, профкомууд болон ВЛКСМ-эй комитедүүд ниитын гурим сахиха, социалис зөөри хамгаалха ба бусадшье элдэб эсын муу муухай ябадалтай тэмсэлээ үргэдхэһэн байна.

Жэшээлхэдэ, «Электромашина» заводой арадай дружиные заводой директор Галин хүтэлбэрилдэг юм. Тус заводой арадай дружиннигууд городой үйлсэнүүдтэ ниитын гурим сахиха, архиншад, ажалгүй зайгуултагшад ба хулиган ааша гаргагшадтай тэмсэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

1982 ондо, урдахи жэлтэй сасуулбал, гурим заршам эбдэгшэдэй тоо 16 процентээр хороо. Хуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлэй дунда гаргагдадаг гэмтэ ябадалнууд мүн лэ хороһон байна.

Арадай дружинанууд гэмтэ ябадалые һэргылхэ, милициин таһагай бүридхэлдэ абтаһан хүүгэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха хэрэгтэ саг үргэлжэ хабаададаг байна.

Зүүн-Сибириин технологическа, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдуудай, «Электромашина», Кировэй нэрэмжэтэ болон шэлэй заводуудай коллективүүд арадай дружиннигуудай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр оролсодог гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Гэхэтэй хамта, Улаан-Үдын индустриальна техникум, геологоуправлени, «Горплодоовощторгын» баазанууд болон бусад хэдэ хэдэн организацинууд арадай дружиннигуудай хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандана гэжэ шүүмжэлэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ үндэһэлэн, ажал хэнгүй зайгуултаха, хулиган ааша гаргаха, хулгай хэхэ ушарнуудтай тэмсэлээ улам шангадхаха тухай следто хабаадагшад хэлэһэн байна.

КПСС-эй Советскэ райкомой секретарь П. П. Ефимов үгэ хэлэхэдээ залуушуулай дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха шухала гэжэ тэмдэглээ.

Һайн дуранай арадай дружинануудай республиканска штабай начальник, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо С. В. Ангапов үгэ хэлээ. Тэрэ республикын Министрнүүдэй Соведэй, һайн дуранай арадай дружинануудай республиканска штабай дамжуулгын Улаан тугые Советскэ райондо барюулаа.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай һайн дуранай арадай дружинада КПСС-эй Советскэ райкомой, районно Соведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа. Арадай дружинануудай олон эрхимлэгшэдтэ Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаа.

С. ТЮЛЮКИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слёдто хабаадагшад забһарлалай үедэ.

...ҮҮГЭДЭЙ ХАНИ

...тын районой Мөөрөөшын дунда ...шиа Галина Рабданова ахалагша ...ожатаар хүдэлдэг юм. Мүнөө үедэ ...район соогоо эрхим пионервожа... нэгэн болонхой. Мөөрөөшэ һуу... ...ктябрятануудай болон пионернүү... ...өөтэй сагаа ямараар үнгэргэдэгые ...һаа, эндэ хэлэгдээшын зүб бай... ...эхэт.

...Гагаринай нэрэмжэтэ пионернүү... ...ружинын комнато гоё һайханаар шэ... ...эй, һаруул, захид. Вторник бүхэн... ...пионернүүдэй дружинын совет эндэ ... Тэрэ соведые Галина Рабданова ...рилдэг юм. Ямаршье асуудалые ...ринаар эндэ зүбшэн хэлсэдэг гурим...

...жина яһала сууда гаранхай даа. ...нь, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Бүхэ... пионернүүдэй эмхиин 60 жэлэй ...дэхэдэ, хүдэлмэридөө эрхим дүн ...эн эндэхи дружина түрүү зэргын ... хүртөө һэн. Юуб гэхээ, Мөөрөө... ...ргуулиин пионернүүд тэрэ жэлдэ 5000 ... тонно түмэрэй хаядаһа суглуулаа, ...хэн түрэл һургуулиингаа ойро 1—2 ...уулгаа.

...ээ үедэ һургуулиин пионернүүд по... ...ьник бүхэндэ ариг сэбэрэй шалгалта ...эдэг. һурагшад хэр зэргээр ариг сэ... сахинаб гэжэ шалгихаһаа гадна, ...улиингаа зөөридэ хэр гамтайгаар ...аб гэжэ рейд элирүүлдэг байха юм. ...э ахалагша классуудай һурагшад ...артаяа хамта тусхай шалгалта хэ... ...-э-дэхи классуудһаа хэн үдэшын ...азаагуур удаан ябанаб гэжэ эли... ...г байна.

...өөшэ һууринай һургуулиин дэргэдэ ...ациональна хани барисаанай клуб ...э. Клубай гэшүүд — пионернүүд Ук... ...н, Молдавиин эдиршүүлтэй бэшэг ...сэнэ.

...ина Рабданова гэнтэ пионервожата ...уй юм. Бури Сүхэ-Баатарай нэрэм... интернат-һургуулида һуража байха... хамта һурадаг нүхэдынь тэрэниие ...оой, отрядай түрүүлэгшэ болгон һун... ...һэн. 1974 ондо Галина 10 класс ...ээ, ВЛКСМ-эй райкомой комсомолой путёвкоор Галина Рабданова Мөөрөөшын дунда һургуулида эльгээгдээ һэн. Пионервожатын мэргэжэл шэлэһэндээ, басаган нэгэтэшье халаглаагүй.

1981 ондо Г. Рабданова Пионерскэ бүхэсоюзна семинарта хабаадаа.

—«Олимпиец» гэжэ залуушуулай уласхоорондын лагерьта байрлаабди. Тэрэ лагерь Москва шадарай Ивакино гэжэ дэрээбэндэ оршодог юм. Манай республикын долоон хүн тус семинарта хабаадаа һэн, —гэжэ Галина Петровна хөөрэнэ.

Мөөрөөшын дунда һургуулиин ахалагша пионервожата Г. П. Рабдановагай ажал үндэрөөр сэгнэгдэн, КПСС-эй райкомой болон арадай депутадуудай Хяагтын райсоведэй гүйсэдкомой, ВЛКСМ-эй обкомой, ВЛКСМ-эй райкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар тэмдэглэгдэнхэй.

Хүүгэдэй эрхим хани болоһон Г. П. Рабданова эрдэм мэргэжэлээ ходо дээшэлүүлжэ байдаг. Ахалагша пионервожатадаа хандажа, зүбшөөл абадаг эдиршүүл урматай.

Е. СУРМАЧ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Галина Рабданова.

Ф. НАЛАБОРДИНАЙ фото.

МИНИСТРЭЙ ШАГНАЛ

Мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэгые саашадань һайжаруулха талаар парти болон правительствын заабаринуудые бэелүүлэн, оронойнай дээдэ һургуулинууд һуралсалай-методическа хүдэлмэриие улам нарижуулан, студентнэрые үзэл-сурталай талаар болбосоруулна.

Зүүн-Сибириин технологическа институдай коллектив залуу мэргэжэлтэдые бэлдэхэ талаар бага бэшэ амжалтануудтай.

СССР-эй дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудай министр дурсагдагша институдай бүлэг багшанарые «Ажалдаа туйлагдаһан эрхим амжалтануудай түлөө» гэһэн значогоор шагнаба. Шагнагдагшадай дунда кафедрые даагша, доцент В. Ж. Цыренов, доцентнүүд, кафедрые даагша, техническэ эрдэмэй кандидат Б. А. Данчинов, экономикын эрдэмэй кандидат Д. Д. Манзанова, ахалагша багша Н. А. Хамаева болон бусад бии.

Л. АЛЕНКИН.
Москва.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС АПН.

АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ АША ТУҺАДА

«Правдын» корреспондентын асуудалнуудта нүхэр Ю. В. Андроповой үгэһэн харюунуудые бүхы дэлхэйн газетэнүүд гүйсэд дүүрэнээр гү, али дэлгэрэнгыгээр толилһон байна. Буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудаар США-гай бүтэмжэгүй хараа бодолые Советскэ Союз үшөө дахин буруушаажа, уласхоорондын асуудалнуудта томоотонгоор, залан сэхээр хандажа байһанаа элирхэйлэн харуулаа гээд гадаадын оронуудай политическэ ажал ябуулагшад, олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд тэмдэглэнэ.

Социалис оронуудай газетэнүүд нүхэр Ю. В. Андроповой үгэһэн харюунуудай дүүрэн текстые түрүүшынгээ хуудаһануудта толилһон байгаа.

Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ, газар дээрэ тодхогдон табигдаха ракетэнүүдые үгы хэхэ тухай хэлсээе американ талын тайлбарилһанай ёһоор баталан, гараа табиха гэһэн США-гай президентын дурадхал соо үнөөхил «нулевой вариант» тухай, Вашингтоной бүтэмжэгүй хараа бодол тухай хэлэгдэнэ гэжэ харюунуудынь элирхэйлбэ гээд «**Нойес Дойчланд**» (ГДР) бэшэнэ.

Ю. В. Андроповой үгэһэн харюунууд Баруун Европын хүн зоной анхарал ехээр татаа, һонирхол үүсхээ гэжэ Англиин «**Дейли телеграф**» газетэ тэмдэглэнэ. Рейганэй дурадхал хадаа «нулевой вариантые» юрэ дабтаһан ябадал болоно гэжэ Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр **Ф. Пим** мэдүүлһэн байгаа. Тиимэһээ совет хүтэлбэрилэгшэд энэ дурадхалыень хүлеэн абабагүй. Рейганэй хандалга дотор Вашингтоной урдын хараа бодол дабтагдаһан байна гэжэ Англиин гадаадын политическэ албан зурааганай хүтэлбэрилэгшэ батална.

Великобританиин лейборис партиин хүтэлбэрилэгшын орлогшо **Д. Хили** США-гай президентын «Европын арадуудта» хандаһан хандалгые эрид буруушаан шүүмжэлбэ. Рейганэй «эб найрамдалта шэнэ үүсхэлнүүд» гэдэгынь Советскэ Союзда яашье таарахагүй байна гэһэн ушарта тэрэ анхаралаа хандуулба. «Рейганэй үүсхэлнүүд» хадаа Баруун Европын оронуудта дайн дажарта эсэргүү хүдэлөөнэй улам ургажа байһан ушарта зүрюу харша номнол ябуулха зорилготой НАТО-гай оронуудай хамтын ябуулганууд болоно» гэжэ Англиин парламентаринар лейбористнууд тоолоно гэжэ **Пресс Ассошэйшн** агентство дамжуулна. Хэлсээнүүдые баталхын тула табигдаха үргэн ехэ үндэһэ һуурие зүбшэн хэлсэхээр СССР-эй бэлэн байһан ушарынь тэрэнэй амгалан байдалай түлөө хэлбэрилшэгүйгөөр тэмсэдэгыень Баруун Европын оронуудай олониитэдэ ойлгуулба гэжэ «**Дейли телеграф**» газетэ бэшэнэ.

Ю. В. Андроповой үгэһэн харюунууд тон шухала удха шанартай байна гэжэ баруунай дипломадууд тоолоно гээд Америкын «**Нью-Йорк таймс**» бэшэнэ. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна буу зэбсэгүүдые усадхаха тухай хэлсээе американ талын найруулһанай ёһоор баталан, гараа табиха гэһэн Рейганэй дурадхалые совет хүтэлбэрилэгшэ буруушааһан байна. Энэнь үнөөхил «нулевой вариант» болоно бшуу. Тиимэһээ тэрэ яашье таарахагүй байна гэжэ Москва тоолоно.

Рейганэй дурадхал хадаа политическэ гү, али пропагандистска нааданай холын бодолгүй хубинь болоно гэжэ Ю. В. Андропов тоолоһон байна гээд Америкын «**Вашингтон пост**» газетэ мэдээсэнэ.

«Рейганэй дахинаа дурадхаһан «нулевой вариант» гэдэгынь Советскэ Союзда яашье таарахагүй», — гээд Баруун Германиин «**Рейнише пост**» һануулна. ФРГ-дэ хэблэгдэдэг «**Генеральанцайгер**», «**Штутгартер цайтунг**» газетэнүүд энээн тухай мүн лэ бэшэнэ.

США-гай президентын «Европын арадуудта» хандаһан хандалгада совет хүтэлбэрилэгшэ ондоо харюу үгэхэгүй гэжэ Лондоной «**Таймс**» газетэ заана.

Уласхоорондын түгшүүриие һуларуулха талаар США-гай правительствын бодото дээрээ юу хэжэ байдагыень Вашингтоной энэ алхам үшөө дахин гэршэлэн харуулба гээд Англиин «**Гардиан**» газетэ бэшэнэ. Ю. В. Андроповой харюунууд дотор дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүд тушаа хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ бодото, үргэн ехэ үндэһэ һуури табигдаа гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Американ бүтэмжэгүй дурадхалнуудта Советскэ Союз шанга харюу үгэжэ, ондоо зам дурадхаба гэжэ Франциин «**Юманите**» газетэ батална.

Рейганэй «нулевой вариант» гэдэгые совет хүтэлбэрилэгшэ дахинаа буруушааба гээд, Японой «**Асахи**» бэшэнэ. Советскэ Союзай һанамжын ёһоор, Европодохи ядерна буу зэбсэгүүд тухай асуудалда американ хүтэлбэрилэгшэдэй халирхайгаар хандажа байһые Вашингтоной хараа бодол гэршэлээ.

Л. КОРВАЛАНАЙ МЭДҮҮЛГЭ

БЕРЛИН. Чилиин оппозиционно бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ шухала гэжэ энэ ороной Компартиин Генеральна секретарь Луис Корвалан хэлэбэ. Демократическа байгуулалта тогтоохо зам нээхын, оронойнгоо олонхи хүн зоной хүшэр хүндэ байдалые дары түргөөр усадхан зайсуулхын тула эдэ хүсэнүүдэн ябуулгануудые залан шэглүүлхэ шухала гэжэ тэрэ хэолэлдэ мэдүүлгэ хэхэдээ тэмдэглээ.

Фашис этэгээдүүдэй засаг абамсаарнь, түрүү үзэлтэй хүсэнүүд тэдэнэртэ эсэргүүсэн тэмсэжэ эхилээ һэн гэжэ Чилиин коммунистнуудай хүтэлбэрилэгшэ мэдүүлбэ.

Оппозиционно бүхы хүсэнүүдэй хоорондо үгээ ойлголсохын тула Компарти тэмсэнэ гэжэ Л. Корвалан хэлээ. Тэдэнэй бата нэгэдэлэй, тэмсэлэй ашаар лэ арад зондо дайсан харша засаг захиргаан унагаагдаха байна.

Фашизмда эсэргүү тэрэниие унагаахын түлөө тэмсэлһээ бидэ, коммунистнууд, хэнииешье гарганагүйбди гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

...ЛХ...

...эрэгтэй тон шухала ...сни байдаг. Хурь... ...урагша эдихэтэн ад... ...бодосуудынь, шу... ...таража, халдабари... ...б микробуудһаа хам... ...эхилнэ. Гэхэтэн хам... ...нь ураг шэмэ ша... ...юм. Манай эндэ үсхэ... ...эдэг эхэ хонидой ...үрүүшынгээ үдэр 20 ...процент бологгой, 10 ...процент тоһолиг бай...

...ань хэлэхэдэ, һая га... хурьганда ураагыень ...агай үнгэрһэн хойно ...эдэ гэдэһэ доторон ...э нэрбэгдэжэ, муу... ...біржодог гээшэ. Тии... ...хыень муу шанартан ...ээр хооллуулһан бай... ...ай, хурьганиинь гэдэһэ ...үшэндэ дайрагда...

...ороо ниилүүлэгдээд ...аа хурьгаданиинь эхээ ...агүйн тула шабын тү... ...хэгдэһэн тоотой там... ...э хурьган хоёроо тон ...номерлохо хэрэгтэй. ...тусхай шэрэ хэрэглэг... ...зооветсибһаа ноһо... ...анар муудхуулдаггүй, ...р хони, хурьга тэмдэг... ...шэрэ абаха ёһотой. ...ээ отара бүхэндэ иимэ ...байха зэргэтэй.

...аһаар һара хахад бо... хурьгадаа эхэтэйнь ...улээд, һүрэгтэ оруул... ...хамаагүй. Иимэ наһа... ...урьгад отара соо эхэеэ ...ргүй олодог. Эгээл энэ ...эхир, мүн бэеэр һула, ...үлбэр хурьгад эхэ... ... тусхай хорёо соо ...лагдаха ёһотой.

...ҮБООР ЭДЕЭЛҮҮЛХЭ ХЭРГЭТЭЙ

...най республикын ажа... ...дай хонишод хурьга... ...хоёр аргаар абажа түлжүүлдэг юм. Улаан-Үдын, Мухар-Шэбэрэй районуудай колхоз, совхозуудта хурьгашадынь абаһан түлөө томо болоторнь харууһалаад, хонишодто тушаажа үгэдэг. Энэнь ехэ таагүй арга гэжэ тэмдэглэхээр. Иимэ арга хэрэглэхэдэ, гансашье ахалагша хонишон бэшэ, мүн бригадын гэшүүд энэ харюусалгата хаһаһаа зайлуулагдана. Эндэ хурьга абажа, түлжүүлхэ бүхы хүдэлмэриинь гансал саг зуураар ажаллахаяа ерэһэн хурьгашадта, дүй дүршэлгүй хүнүүдтэ даалгагдана. Иигээд ерэхэдээ, абтаһан хурьгадынь хайша хэрэгээр харууһалагдажа, биратай дүн туйлагданагүй. Үнэн дээрээ хурьга абажа түлжүүлхээр ерэһэн хурьгашад бригадын гэшүүдэй, ахалагша хонишоной хүтэлбэри доро хүдэлхэ жэшээтэй. Иигэжэ ажалаа эмхидхэхэдэ, дүй дүршэлөөр бага сакманщигуудта саг үргэлжын туһаламжа үзүүлэгдэжэ, хурьгад һайнаар харууһалагдаха байна.

Энэ талаар Зэдын районой Борьёогой совхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Г. Л. Рабдаевай хүдэлмэриие онсолон тэмдэглэхээр. Тэрэ бригадынгаа ажалые тон наринаар хубаарилжа үгэдэг юм. Эгээл дүршэлтэй хүнүүдтэ хурьгадые түлжүүлхэ хэрэгые даажа үгэдэг, өөрөө нарай түлөө харууһалдаг, хурьгадые хамталжа бүлэг болгоходо хабаадалсадаг байна.

Эхэ хонидые үни удаан дулаан байрада байлгахада муу байдаг. Тиимэһээ хурьгадтайнь хамта хорёо соо байһан хонидоо газаашань гаргажа, хашаа хүһамаг соогоо эдеэлүүлхэ хэрэгтэй.

Хурьгадай томо болоходо, уужам ехэ таһалга түхеэрэгдэхэ ёһотой. Хэрбээ нэгэл газартаа хорёосинь ехэ болгобол һайн. Ушарынь хадаа эхэ хонид төөрингүй хурьгадаа олохо байна.

Хурьгалһанай һүүлээр хонид тэжээл ехээр эдидэг юм. Бидэнэй тооложо үзэхэдэ, хурьгадаа хүхүүлжэ байһан эхэ хониин бүхэндэ үдэр бүри 500—600 грамм талха тарьяанай зүйл, 1,5—2 килограмм хүрэтэр бүдүүн тэжээл үгтэхэ зэргэтэй.

Түрэһэн хониной хэр зэргэ һү шэмэтэй байһаниие хурьганай түлжэлгөөр, эхынь хүшэ тамираар тодорхойлжо болоно. Һүөөр бага хонид түлөө, хүхүүлхэ дурагүй, хододоо тэрьелжэ ябаха. Иимэ хонидой хурьгадта нэмэлтэ тэжээл үгэхэ шухала. Эдэ түлые түргэн тобиржуулха гэбэл, гараһанһаань хойшо хоёр неделиин һүүлээр нэмэлтэ тэжээл эдюулжэ эхилхэдэ һайн.

Түрүүшын үдэрнүүдтэ хурьгадта хобоо хобтонууд соонь тус бүридэнь 20—30 грамм бага зэргэ уһанда дэбтээһэн, обёосой гурил, 100 грамм набша намаатай зөөлэн үбһэ хэжэ үгэхэдэ мүн лэ һайн. Удаань үбһэ, талха тарьяанай зүйл 1,5—2 дахин ехээр үгтэдэг болохо.

Хурьгадай эдеэлдэг таһалгануud соо тусгаар багсалан уягдаһан набшаһата тэжээл үлгэгдэхэ ёһотой. Хурьгад хатаһан набшаһыень амтархан эдидэг байна.

Хурьгадай хорёонууд соо дабһан, бүлеэн уһатай амһарта байха зэргэтэй. Хурьгадай ууһан уһанда, эдиһэн тэжээлдэ, һүндэнь минеральна дабһан хомор байдаг. Тиимэһээ эдээндэ минеральна бодосуудые эртээнһээ нэмэжэ эдюулхэдэ ехэл туһатай. Иимэ бодосуудые хурьгадта үгтэһэн талха тарьянай зүйлтэй холижо үгэхэдөө толгой бүридэ үдэртэ 5—6 грамм мел гү, али яһанай гурил, 3—5 миллиграмм сернокислэ медь, 15—20 миллиграмм сернокислэ марганец, 25—30 миллиграмм сернокислэ цинк, 30 — 35 миллиграмм сернокислэ железо үгэхэ нормотой юм. Нэмэлтэ эдэ тэжээлнүүдые бэлэдхэхэдээ зооветеринарна мэргэжэлтэдэй хиналта доро ахалагша хонишод хэхэ ёһотой.

Абтаһан хурьгадаа түрүүшын һараһаа һайнаар эдеэлүүлхэдэ гансашье түргөөр томо болодог бэшэ, мүн саашадаа ашаг шэмэтэй болоходонь нүлөөлдэг байна. Һая гараһан хурьгад үшөө хүсэд бүрилдөөгүй нооһотой байдаг. Нооһониинь түрүүшын хоёр-гурбан һарын туршада ургадаг. Иигээд ерэхэдэ муугаар гү, али хүсэд эдеэлүүлэгдээгүй хурьганай нооһон жагдаар ургангүй үлэшэнэ. Дам саашадаа иимэ хурьган томо хонин болоходоошье шэнгэн, богони нооһотой байдаг гээшэ.

Газаа дулааржа эхилхэдэ, хурьгадые эхэтэйнь ниилүүлээд бэлшээхэдэ ехэл һайн.

Эндэ республикын түрүү хонишодой дүй дүршэлһөө үндэһэлэн, хонишод, хурьгашадта туһатай заабари үгэхые оролдобобди. Иигэжэ байгша ондо олон хурьга абажа түлжүүлхын түлөө оролдоёл гэжэ республикын хонишодые уриалнаб.

К. МИРОНОВ,
Бурядай хүдөө ажахын институдай кафедрые даагша, доцент.

Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүд

ЖЕНЕВЭ. Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадажа байһан СССР-эй ба США-гай делегацинуудай пленарна заседани февралиин 3-да эндэ болобо.

ДҮТЫН ЗҮҮН ЗҮГТЭ ЭНХЭ ТАЙБАН ТОГТООХО

ПРАГА. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулха гэһэн Советскэ Союзай дурадхалнууд энэ райондо амгалан байдал тогтоохын түлөө тэмсэдэг бүхы хүсэнүүдэй ябуулгануудые залан шэглүүлнэ гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь, В. Биляк, хани ёһоной албанай хэрэгээр Чехословакида ерээд байһан Палестиные сүлөөлхэ Демократическа фронтын генеральна секретарь Н. Хаватма гэгшэд эндэ мэдүүлээ.

Ливанда эсэргүүгээр Израилиин үүдхэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулгые, үндэһэн хүн зониие нютагһаань үлдэн гаргаад, сэрэгэй шэнжэтэй һууриин тосхонуудые байгуулха гэһэн политикыень буруушааба.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые «гуримшуулха» гэһэн американ түсэб Палестинын гүрэниие байгуулхагүй, эндэхи байдалые шиидхэлгэдэ хабаадагшадай дундаһаа палестинынхидые гаргаха гэһэн зорилготой байна гэжэ тэдэнэр тэмдэглээ.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БА ХҮГЖЭЛТЭ-ДЭБЖЭЛТЫН ЗАМААР

АНТАНАНАРИВУ. Мадагаскарай Демократическа Республикын гадаадын политика эб найрамдал хангаха, социальна ба экономическа хүгжэлтэ туйлаха, уласхоорондын, адли тэгшэ эрхэтэй харилсаае хүгжөөхэ талаар шэглүүлэгдэнхэй байна гэжэ гадаадын хэрэгүүдэй министр Кристиан-Реми Ришар Антананаривуда байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонортой, уласхоорондын эмхинүүдэй түлөөлэгшэдтэй эндэ уулзахадаа мэдүүлээ.

Буу зэбсэгүүдые урдилдэн бүтээлгэ Малагасиин болон уласхоорондын олониитын һанаае зобооно гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгада мүнгэ һомололго таһалгаряагүйгөөр ургана. Тиихэдэ мүнөө үедэ дэлхэй дээрэ сэрэгэй гаргашануудта жэлдээ 600 миллиардһаа дээшэ доллар гаргашалагдана. Энэ үедэ дэлхэйн хүн зоной дүрбэнэй гурбан хубинь үгытэй ядуу, барга бүдүүлиг байдалда ажаһуужа байна гэжэ министр тэмдэглээ.

КАБУЛДА УУЛЗАЛГА БОЛОБО

КАБУЛ. Афганистанай Арадай-демократическа партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, ДРА-гай Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Кармаль эндэ ерээд байһан Индиин Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын секретарь К. Натвар Сингхтэй уулзаба. Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай гүрэнүүдэй ба правительствануудай толгойлогшонорой һаяын сагта Делидэ үнгэргэгдэхэ ёһотой VII конференцидэ хабаатай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна. К. Натвар Сингх ДРА-гай гадаадын хэрэгүүдэй министр Ш. М. Досттой уулзажа, хөөрэлдэбэ.

ООП—ПАЛЕСТИН АРАДАЙ БОДОТО ТҮЛӨӨЛЭГШЭ

АЛЖИР. Палестинын араб арадай үндэһэн эрхэнүүдые, тэрэ тоодо өөһэдын бэеэ дааһан байдалтай гүрэниие байгуулха эрхэ бэелүүлһэнэй, булимтаран эзэмдэһэн араб бүхы газар нютагуудһаа Израилиин сэрэгүүдые гүйсэд гаргаһанай ашаар лэ Дүтын Зүүн зүгтэ бата бэхи, үнэн зүб эб найрамдал тогтоогдохо байна. Палестин арадай ори ганса бодото түлөөлэгшэ — Палестиные сүлөөлхэ эмхи Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые шиидхэхэ ябуулгануудта хабаадаха ёһотой гэжэ Кубын КП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат Монтане түрүүтэй Кубын Коммунис партиин делегациин АНДР-тэ ерэжэ хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй үрэ дүнгүүд тухай хамтын коммюникэ дотор хэлэгдэнэ.

ТОПИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Агуу ехэ байлдаанай сууряан
- Үри саданарайнь омогорхол болгохо
- Юрий Сенкевич хөөрэнэ
- Арбан гурбатай студент

ОМОГОРХОЛЫНЬ БОЛОГ

Совет бүлын нэрэ хүндэ тухай асуудалые хурсаар табиһан Хориин районой Үдын дунда һургуулиин багша Д. Галдановай статьягай манай газетын үнгэрэгшэ жэлэй мартын 13-най номерто толилогдоһонһоо хойшо общественэй хүгжэлтын мүнөө үеын шатада тон гүнзэгы удха шанартай зүйлнүүд болохо гэр бүлын ёһо заншалнууд, уг залгамжалга, үри хүүгэдые үнэн зүбөөр хүмүүжүүлгэ гэхэ мэтэ тухай һонирхон анхармаар һанамжа, дурадхалнуудтай арбаад гаран бэшэг «Буряад үнэнэй» хуудаһануудта ниитэлэгдээ. Бэшэгэй авторнуудай дунда партиин, ажалай ба дайнай ветерангууд, хүдөөгэй багшанар, журналистнууд, бусадшье мэргэжэлтэй хүнүүд бии һэн. Тэдэнэрэй бэшэһэн статьянуудтай тодорхойгоор танилсахадаа, иимэ хэдэн тобшололнуудые хэмээр байна.

Нэгэдэхеэр, мүнөө гэр бүлэ эбтэй эетэй совет арадуудай хани барисаанай наран доро шэнэ, үе сагайнгаа эли бодо шэнжэтэй боложо хүгжэхэдөө, манай арадай хэр үе сагһаа уг дамжан ерэһэн һайн һайхан ёһо заншалнуудые баяжуулна, үри хүүгэдэйнь хүмүүжэл гүнзэгырнэ. Энэ хэлэгшыемнай «Угаа үһанда хаягүй» гэһэн Д. Тогошиевай, «Ёһо гуримаа арьбажуулан» гэһэн Ц. Самбацыреновагай, РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша Ц. Сагалеевэй «Үхибүүд—манай ерээдүй» гэһэн бэшэгүүд соо дурдагдаһан үнэр баян Анзан Дампилович Цыбжитовэй, хуушанай коммунист Семен Дементьевич Сукневой, юрын жолоошон Радна Очирович Цыреновэй гэр бүлэнэрэй атаархама жэшээнүүд гэршэлнэ бшуу. Иимэл гэр бүлэнүүд нэрэ хүндэеэ дээрэ үргэжэ, нангинаар сахижа, һайн һайхан талануудыень арьбадхажа ябадагаараа бусадтаа аша үрэ ехэтэй нүлөө үзүүлнэ. Нүгөө талаһаа, гэр бүлэ тухайда совет общественэй гол Үндэһэн Хуули дотор алтан үзэгүүдээр бэшэгдэһэн үгэнүүдые арсашагүйгөөр баримтална бшуу. Үнэр баян, үнэн сэхэ, һайн һайхан заншалнуудаа гүнзэгырүүлэн үргэлжэлүүлжэ байһан иимэл бүлэнүүдые дурсагдагша авторнуудай жэшээ болгоһониинь, тэдэнэй гэшүүдэй хоорондохи харилсаануудые тодорхойгоор удхалан бэшэһэниинь, саашадаа иимэ бүлэнүүд улам бэхижэхэ, найдамтай үндэһэтэй болохо гэһэн һанамжануудынь гэр бүлын асуудал шэнжэлдэг социологуудай тобшололнуудтай тааралдаһаниинь гайхалгүйл. Тиимэ байха ёһотойшье.

Хоёрдохёор, мүнөө үеын совет гэр бүлын гэшүүдэй ерээдүйнгөө гол ажал, мэргэжэл шэлэхэдээ, уг залгамжалдаг һайн һайхан заншалтай тухайнь бэшэгэй авторнууд онсо анхарна. Эндэ журналист Н Намсараевай «Түрэлхидэй жэшээ» гэһэн статья дурдамаар. Сэлэнгын районой Сэлэнгын совхозой суута һаалишан, Ленинэй орденой кавалер, партиин XXIV съездын делегат Долгор Дарижаповна Данзановагай хоёр басагад—Дэжэд ба Цэдэн-Еши—эхынгээ эхилһэн дэмбэрэлтэ зүргөөр дабшана. Энэл районой нүгөө суута һаалишан Ашагта Цыбендоржиевагай басаган Валя түрүү һаалишан болонхой. Хүдөө бэшэгшэ Д-Д. Буянаев «Эхын һургаалай аша ехэ» гэһэн статья дотороо гушаад оной «стахановка» Цэрэн-Дэжэд Золтуева эхынгээ ажалай һайхан заншалые залгамжалан абаад, үргэлжэлүүлжэ байһан Зэдын районой «Мир» колхозой һаалишан Гэндэнцо Лубсандашиевада «ажал гэээшэ ами бэеынь тамиржуулдаг эм дом» болоо гэжэ үндэһэтэйгөөр тобшолно. Энэ мүн бусадшье бэшэгүүд соо дурсагдаһан үнэр баян бүлэнэрэй гэшүүд эхэ, эсэгынгээ һайн һайхан, ажалша абари зангые халан абажа үргэлжэлүүлгээ өөһэдынгөө омогорхол болгоно, аха үетэнэйнгөө захалһан хэрэгые найдамтайгаар мүнхэлнэ гэжэ авторнуудынь тон зүб һанамжалхаһаа гадна, Д. Галдановай статьягай гол хараа бодолые баримтална бшуу.

Гурбадахяар, мүнөө үеын совет бүлын онсо нэгэ тала хадаа тэрэнэй интернациональна шэнжэнь мүн. Энэ шэнжэнь жэл бүри гүнзэгырнэ, баян удхатай болоно гэжэ хүдөө бэшэгшэ В. Туденова тобшолхо зуураа Хэжэнгын районой Первомайн совхозой элдэб үндэһэ яһатадай түлөөлэгшэдэй хоорондоо гэр мал боложо, бата бэхи бүлэ байгуулжа байһан тухай һонирхомоор жэшээнүүдые дурдана. Чуваш яһанай Алексей Петрович Ширанов Эдэрмэг нютаг үни хада зөөжэ ерэһэн юм. Тэрэнэй ехэ хүбүүн Федор нютагай басаган Цыдыпма Дагбаеватай ниилэжэ, гэрээр дүүрэн үхибүүдтэй, жаргалаар билтарма ажабайдалтай болонхой. Мүн энэл һууринай Базаржап Тудупов гэдэг жолоошон хүбүүн ород басаган Елена Корчановатай хуби заяагаа нэгэдүүлээ. Иимэ бүлэнүүд Эдэрмэгтэ олон даа. Тэдэниие үндэһэлэн, совет бүлэдэ ямар интернациональна шэнжэнүүдэй яажа мүндэлжэ, бэхижэжэ байһые тодорхойлон, шэнэ түхэлэй, холимол бүлэнүүдэй нэрэ хүндые үргэхэ, иимэ бүлэдэ түрэһэн, үдэһэн үхибүүдэйнь омогорхол тушаа анхармаар һанамжанууд хэлэгдэнэ.

Мүнөө үеын бүлэнүүдэй дээрэ дурсагдаһан гурбан онсо шэнжэ тухай дурдаха зуураа тэдэнэй бүхы гэшүүдэй юрэнхы хүмүүжэл, болбосорол, тиин энэ асуудалай мүнөөхил бүлын нэрэ хүндэтэй, тэрэниие үргэлгэтэй тапаршагүй нягта холбоотой байһан тушаашье бэшэгэй авторнууд зарим тэды һанамжалаа. Зүгөөр гэр бүлэ соо хүүгэдые хүмүүжүүлгэ тон орёо, амяраа харагдажа үзэгдэхэ ёһотой үргэн асуудал гэжэ редакци тоолохо байна. Тиимэһээл 1983 оной январиин 8-най номерто «Хүн болохо багаһаа» гэһэн гаршаг доро 1925 онһоо КПСС-эй гэшүүн, тусхайта пенсионер Шагдаржап Цыванович Цывановай хөөрөөе толилоо һэн. Тус хөөрөөниинь ерээдүйн үетэниие хүмүүжүүлхэ, һайн һайхан ёһо заншалнуудые хүн зоной дунда нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ сүм зорюулагданхай юм.

Хориин районой Үдын дунда һургуулиин багша Д. Галдановай «Бүлын нэрэ хүндэ—саданарайнь омогорхол» гэһэн статья зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан, һургаал жэшээ боломоор һанал бодолоороо хубаалдаһан бүхы авторнуудтаа мүнөө «Буряад үнэн» газетын редакци халуун баяр баясхалан хүргэжэ, энэ асуудал яһала аша үрэтэйгөөр хаража үзэгдөө гэжэ тобшолно.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, манай партиин ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. Андропов ажалай журам һайжаруулха асуудалда онсо анхарал хандуулаа. Энэмнай тон шухала гүрэн түрын удхэ шанартай хэрэг гээшэ. Нүгөө талаһаа, һайн хүмүүжэл ба болбосоролтой, гэр бүлэдөө ёһотой һургаали гараһан, тэрэнэйнгээ нэрэ хүндые үргэжэ ябадаг хүнүүд лэ зааг заршамайнгаа талаар һайн һайхан жэшээ һаруулдаг гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээ манай газетын хуудаһанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа бүхы зүйлнүүд партиимнай табиһан шухала асуудалнуудай таһаршагүй нэгэ хубинь болоно гээ һаа, алдуугүй. Энэ бүгэдые хараадаа абажа, журналистнуудые, бүхы хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдые дурдагша «Хүн болохо багаһаа» гэһэн статья зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадахые уринабди. Юуб гэхэдэ, ерээдүйн үетэниие зүбөөр. Эхэ сронгдоо үнэн сэхээр, ажалда дуратайгаар, журамтайгаар, хүндэмүүшэ зантайгаар, гэр бүлынгөө нэрэ хүндөөр омогорхожо ябадагаар хүмүүжүүлхэ гээшэ совет хүн бүхэндэ сэхэ хабаатай хэрэг мүн.

Цэдэн ГАЛСАНОВ

Тэбхэр дүшэн жэлэй саана, 1943 оной үбэл, Сталинград шадар олон мянгаад ехэ буунууд газар, тэнгэриин ниилэмэ шанга гал дүлөөр, дуугаар нижаганажа, совет баатар сэрэгшэдэй һүрөөтэ илалта түгэс соотолгые эсэслэн соносхоо һэн. Тиигэжэ февралиин эхеэр гитлеровецүүдэй 330 мянган һүрэг дайшад үй бута сохигдон һүнөөгдөө бэлэй. Тэдэниие туужа, хүтэлжэ, дахуулжа ябаһан фашис фельдмаршал фон Паулюс хэдэ хэдэн генералнуудтаяа плендэ ибтажа, яһаашье, нэрээшье хухарһан гээшэ.

Эгээл тэдэ үдэрнүүдтэ баатар ехэ Сталинград тухай, Сталинградай геройнууд тухай хэдэн шүлэг бэшэжэ, «Буряад-Монголой үнэн» газетэдэ толилуулһан байгааб. Тэрэ гэһээр 40 жэлэй үнгэрөөд байхада «Буряад үнэнэйнгөө» уншагшадта тэдэ шүлэгүүдээ дахинаа дурадхаха хүсэл түрэнэ.

БААТАР МИНИИ СТАЛИНГРАД

Арсалан барас Сибирьһээ
Абын юроолөөр гараад,
Тэмсэлэй зүгтэ яараа һэм,
Түрэл минии Сталинград.

Оронойм зүрхэ
залгуулһан
Удам Волгоёо хараад,
Ангарай найдамтай үгэ
Асарааб шамдаа,
Инаггрaд.

Немецкэ танкын хуягые
Зүрхөөроо хаха зураад,
Добын осорто булаа һэм,
Дуулиш, минии
Буладград.

Һүртэ түүхынши
хуудаһа
Һэлмын суранзаар ираад,
Түргэн хоёр хүлэгөөроо
Түбэрүүлнэм, Баатарград.

Амгалан баян Сибирьтээ
Арадай захяа бариад,
Барилга тээшээ яаранам,
Баатар минии Сталинград.

АХЫНГАА ХҮҮР ДЭЭР

Харшан дайсанай
Шалиа һомондо
дайрагдаад,
Хайрама галай
Дүлэн соохонуур унаһан
Хайрата шинии
Гэрэлтэмэ хүүр дээрэшни
Шархынишни шуһаар
Шахаа тангариг үргэнэм.

Эхэ орондоо
Эрхимээр албаяа
ябуулаад,
Эхэ ороноо
Арш... ябаа буугыиши
Хоро ...оогоо
Хоёр дабхараар абаһаяа
Бата найдамтай
Баруун гараараа үргэнэм.

Арад зоноойнгоо
Арюун захяае сахижа,
Шархыши нүхэдэ
Хабшан, дайсанаа
алахаб!—
Гэгээн дээдынгээ
Гэрэлтэ бодол бэелүүлжэ,
Гэрээд үгөөршни
Шахаа тангариг үргэнэм.

1943 оной февраль.

ДЭЭДЫН БЭЛЭГ

1943 оной январь һарын хорёодоор гээшэ һэн ха. Хори гаран модо газарта Хэжэнгэ руу ябагалжа, табадахи классаа һураа боложо байтараа, үөлэн ута амаралтада ерэхэдэмни, нагаса эжымни ехэ һанаа зобонгоор иигэжэ хэлэлэн байгаа.

— Арадаа үргэлжэ ошохо юумэшни нямһал болобо даа. Тэдэ саг бэрхэтэй, хайшан гэхэбши. Ерэхэ намар дахин һургуулидаа ошоно бээзэш...

Байдалаа ойлгоһон би хамаагүй гэжэ эбсэнхэйб. Хоёрдохёор, ном үзэхэ гэхэгүй, харин үдэр бүри Тураасгайнгаа зүүн хадада гаража, хүбүүдээрэз санаар полжорхоб гэжэ һанахадаа бүри талаан болобо гэжэ бодонхой һэм.

Зүгөөр нэгэ үглөөгүүр колхозой учетчик Дагбын Дагмит манайда орожо ерээд:

— Шиниин хойнопоо ерэбэб. Тэрэ амбаарай хашаа соо үхибүүд суглараад байна. Ябая, — гэбэ.

Тэндэ ерэхэдэмнай бригадир Холхорой Содном түрүүтэй Чэмэд ахай, манай урда һуудаг Сэрэнэй Цырма, кладовщик Тэгшын Дампил гэжэ ехэ зон, хажуугаарнь минии нүхэд Жамьянай Һамжалдоржо, Нямын Ринчинбал, Дулмажабай Балдандоржо, Бэлигтын Будожап, Доржын Балдандоржо, Ивановой Гриша, Исмагиловай Усман гэгшэд байба гээшэ.

Жэрылдээд байһан амбаарнуудай урдуур избасохоор будуулһан хоорбонуудай хори гаран хаһаг тэргэнүүд байба. Эдэниие обёорходоо юунэй болохые ойлгоогүйшье һаа, «заруулхамнай ха юм» гэжэ тухайлбаб.

Бригадир Содном бултыемнай хажуудаа суглуулаад:

— Зүүн колхозууд бидэндэ хүрэнгын ороохо үгэхэ болоо. Тэдэ тэрэниие асарха зон үгы. Тиимэһээ таанадые суглуулба гээшэбди. Үглөө үглөөгүүр эртэ ябахат. Энэ Чэмэд ахай Цырма хоёр таанадые абажа ябаха, —гэжэ хэлэбэл даа. Һүүлдэнь нэгэ хэды соо анирггүй байһанай һүүлээр иигэжэ нэмээбэ: — Эгээл мүнөө манай сэрэг Сталинград шадар дайсаниие хүреэлээд, һамна сохижо байна гэжэ таанад мэдэнэт. Таанадай асарһан орооһон энэ хэрэгтэ нэмэлтэ болохо. Ойлгоо гүт?

— Иимэ ехэ юумын боложо байхада, хүбүүднай бэрхэнүүд, бултa ойлгожо байна ааб даа,—гээд бидэнэй сэдьхэл эльбэн һагад Тэгшын Дампил үгэ хабшуулба...

Тэрэл үглөөниинь үүр-сүүрээр бодожо, хоёр-хоёр моридые амбаарай хорёо соо тэргэлһэн бэеэрээ Цырма түрүүтэй ута хамбы Гүбээн эбэрээр урууд зүүлжээ зориһон байгаабди.

Бүхэли үдэр гэшхүүлһээр Чисаанын МТС-эй арада байдаг Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо хүрэжэ ерэхэдэмнай, наран оруутай байба.

Түргэн гэгшээр амбаарайнь хорёо соо адхаатай байһан алтан шара шэниисэ хоорбонуудтаа ашатарнай харанхы болоод, нэгэ айлда орожо хоноһоной һүүлээр, үглөөчиинь харанхы болоһон хойно гэртээ хүрэжэ ерээд, хойто үдэрынь моридоо амаруулжа үнжэһэнэй һүүлээр, энэ мүнөө хоёрдохиёо посхоод зүбшан Могсохон хүрэхээ ябана гээшэбди.

Могсохфной зүүн хүтэлдэ аһахалаараа тэсэхэ аргамнай һалажа, замгалсаад газарта һүрэжэ буубабди. Харгын захада хүр соо Сталинградта хүреэлэгдэһэн немец ба манайхин боложо, нэгэ хэнэг саһаар шэдэлдэжэ байтараа хой байгаа. Харин мүнөө Цырмагай гашуудалаа сэхэ хэлэхэдэ, Намжалдоржомнай һэжэгтээ диилдэжэ, мүнсаар сохюулшаһандал болоод ябана гэжэ ойлгоодхёсбди.

Харгыдаа бидэнэй хэды дахин тэргэнһээ буужа наадахадашье, Намжалдоржо буубагүй, жолоо бариһан тэргэ дээрэхи Цырмамнай баһал анирггүй. Энэ хоёроо ажаглаһандаа гэхэ гү, али хайрлаһандаа бидэнэр мэдээгүйдөө гэнтэ хамбыгаа харан гэхээмнай аяар хүтэлэй оройдо гараад ябаба. Хойноһоонь гүйлдөөрөө хүсэжэ, дулааһан бидэнэр дахин тэргэ дээрээ гаража ан-бун гэнэбди.

Баһал нара ородогоор үнөөхил колхоздоо ерэжэ, түргэн бушуу ороохо ашаад, хонохо болоходомнай ямаршьеб шалтагаанаар үнөөхи аилнай хонуулһагүй. Тиихэдэнь урда хажуудань байһан нэгэ жаахан гэртэй айлһаа Чэмэд ахаймнай зүбшөөл абаад, орожо ерэхэдэмнай зүүн ханадань үлгөөтэй байһан шэлтэй долооной лаампа һулахан гэрэл сасажа байба. Үдэынь нэбтэн ород пешэн соо сорбхилон байһан гал гэрэл нэмээхэдэл гэнэ.

Нюдэнэй дэдапан хойно обсоржо харахадамнай гэрэй эзэн, нэгэ залуумшуу эхэнэр. Пешэнэй зүүн тээгүүр наар дээрэ гурбан үхибүүд иимэ эртэ юундэшьеб хэотэнэ. Абяашье гарахагүй юм. Халуун сай ууҗа дулааһан бидэнэр тэрэ дары «зөөлэн бүхэдэ диилдэжэ», дахадаа оройлдопоор һалабабди.

Эртэ үглөөгүүр моридоо гэргэлхэдээ Чэмэд ахай Цырма хоёрнай хүн бүхэнэй сэрэтээниг, супонуудые татажа үгэбэ. Өөһэдөө хүсэ хүрэхэгүй ябапамди. Үдэшэ хүрэжэ ерэхэдээ, үшөө дахин Киров колхоз ошохоёо болёобди гэжэ мэдэбэбди.

Үнөөхи амбаарай хорой соо мүнөө суглархадамнай Цырмамнай үһа нюдэн болонхой ерэбэ. «Юун болоо гээшэб?» гэһэн асуудалай гарабашье, бидэнэй хэн һурахаб даа. Моридоо тэргэлээд, харгыда гарахаяа байхадаа, тэрэмнай өөрөө Чэмэд ахайда хандан иигэжэ хэлэбэ:

— Уржадэр ерэхэдэмни Дулмамни бархиржа байгаал даа. Цэдэндоржиемнай дайнда унаа гэһэн саарһан ерээд байгаа... Хүн бэшэ болоод ябанаб даа...

Гэнтэ харан гэһэмни Намжалдоржын нюур барагар хара болошонхой, баһал бархирхаяа байһан шэнги үзэгдэбэ. Эсэгэһээнь, фронт гараһан Жанын Жамьяанһаа, унишэнэй бэшэг ерэхээ болин-

үнөөхи Кировһээ наана харгы дээрэ байдаг «Ударник» колхозой ороо һоной тоог дээрэһээ ешмээн ашаад, һүниин тэн болохсёо байхада үдэрөөр хүрэжэ ерээгшэ һэмди.

Мүнөө ошохо газарнай — Дарбагай. Энэмнай тэрэ Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо ошоһондо ороходоо эгээл хахад харгыда. Дүтэ болоо гэжэ һанаагаа амарһандаа гү, али ямар ондоо шалтагаан байһан юм, наранай дээрэ гараһан хойно зүүлжээ гэшүүлбэбди. Дарбагайн наада хүүргэ гарамсаараа, нэгэ багахан зайда ябаад байхадамнай, саһанда дарагдашаһан хэдэн обоо ороо һон сагаан талада байба. Гарай зэр зэмсэггүй байжа, орсоһоёо саһан дороһоо гаргажа, тэргэдэ ашатараа, хамаг сагаа барабабди. Наранай орохын урда харгыда гарабабди. Минии хойто морин тэргээ жудхэжэ ядан, бэшэнһээ гээгдэбэб. Гэдэнэй хамбынгаа хүүргэ гаража, ехэ харгыгаар баруулжаа залаһан хойно, һаял посхоодой үүдэндэ тулажа ерэбэб.

Хүүргэһээ баруулжаа ута хүтэл өөдэ энэ моримни ашаагаа диилэжэ ядангы. Хажуу талаһаань ташуурдахадамнишье үрэ гаранагүй. «Эсээ гээшэ гү, али үбдөө гү?» гээд бодоходол гэнэб. Тиигээр ута хүтэлэй баруун захада байдаг эгсэшэг дободо тулажа ерэбэб. Добуунай хахадта гарахаяа яһатарни, моримни зуг татахадал гэбэ. Гэдэргээ харан гэһэмни, хойто моримни тэргэдээ диилдээд, тэрэнэй ууса дээгүүр оглёобонь гарашоод, хомуудынь нарин хүзүүндэнь хүрэшэбэ. Моримни ехээр хииганажа, сагаа эрээн нюдэ харуулжа байба. Тээд байрадань оруулха, хомуудынь заһаха гэхэдээ —хүсэмни хүрэбэгүй. Ехээр айһандаа харгыгаар баруулжаа гүйжэ мэдэбэб. Энэ добуунай баруун хүтэлһөө буужа ябаһан нүхэдтөө харагдахадамни, тэдэмни тогтоо һааб даа. Намжалдоржо, Будожаб, Дулмажабай Балдандоржо дүрбэн бусажа, нилээдгүй шагтагашалдаһанай һүүлээр, моридоо эгсэ добуунай оройдо гаргаад,

Азербайджанай ниислэл Баку хотын медицинскэ институдай аудиторинууд соо обоордог хүхюутэй, шуяатай студентнүүдэй дундаһаа нэгэниинь лэ онсо илгардаг. Юуб гэхэдэ, тэрэ бусадһаа нюргаараа жэшэгүй заахан ха юм. Энэншье гайхалгүй: нэгэдэхи курсын студент Константин Славин оройдоол арбан гурба наһатай бшуу.

Хоёртойдоо тэрэ уншажа һураа, табатайдаа нэгэдэхи класста ороо юм. Харин 12-тойдоо алтан медальтайгаар арбадахи класс дүүргээ.

Костиин эсэгэ Совет Армиин офицер, эхэнь —инженер-химик. Һонюуша энэ хүбүүн марканууды суглуулдаг, автомобилиин модельнүүдээр һонирходог, япон хэлэ шудалдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ. К. Славин.

ТАСС-ай фотохронико.

КИНОГООР АЯНШАЛГЫН КЛУБТА

«Киногоор аяншалгын клуб» (һүүлэй үедэ «Аяншалагшадай клуб») Түбэй телевидениин саг үргэлжын дамжуулгануудай дунда эгээл һонирхолтой, хүн зондо үргэнөөр мэдээжэ дамжуулгань болоно. Телевизор хаража, сагаа дэмы хаяха дурагүй зоншье тэрэниие харадаг. Ямар шалтагаанһаа иимэ мэдээжэ болооб? Нэн түрүүндэ темэнь ехэ һонин. Тиигээд дамжуулгые олон жэлдэ Юрий Сенкевич хүтэлнэ. Энэнь баһал бага бэшэ удха шанартай. Юундэб гэхэдэ, тэрэ темээ гүнзэгыгөөр мэдэнэ бшуу. Юрий Сенкевич гансашье гүнзэгыгөөр мэдэдэг бэшэ, харин өөрөө олон аяншалгада хабаадаһан хүн юм. Антрактидын «Восток» гэжэ станцида үбэлжэһэн, «Ра», «Ра-2», «Тигрис» гэжэ уласхоорондын гурбан аяншалгада хабаадаһан байна. Һүүлшын аяншалга норвег эрдэмтэ Тур Хейердал гэгшын хүтэлбэри доро үнгэрөө. АПН-эй корреспондент Юрий СЕНКЕВИЧТЭЙ уулзажа хөөрэлдэбэ.

—Юрий Александрович, дамжуулгадатнай хэлэгдэжэ байһан үйлэ хэрэгтэ та нэгэнтэ бэшэ өөрөө хабаадаанат. Жэшээнь, нёдондо Эверестдэ гараһан экспедицидэ хабаадалсаа һэнта. Хайшан гээд тиигэжэ үрдинэ гээшэбта, хөөрэжэ үгыт!

—Иимэ ушар гэнтэ тохёолдодог бэшэ. Юуб гэхэдэ, би мэргэжэлээрээ врачби, тиигээд медико-биологическа асуудалнуудай институдта хүдэлхэдөө, өөрсэ онсо уларилда хүниие шэнжэлдэг байнаб. Тиимэ дээрэһээ орёо оршон байдалда үнгэргэгдэдэг аяншалгануудта хабаадалга ажалдамни тон шухала юм. Тиихэтээ хамта «Киногоор аяншалгын клубташье» туһатай гээшэ.

Харин Эверест хүдар үнгэргэгдэһэн экспедици тухай тодорхойгоор хэлэхэ болоо һаа, СССР-эй Спорткомитедэй гүйлтаар манай институт тэрээндэ эгээл эдэбхитэйгээр хабаадаһан байха юм. Экспедициие медико-биологическа талаарнь хангалгада би харюусалгатай байгааб. Бидэ альпинистнүүдые, медицинын талаар бэлдэһэн экспедицидэ хабаадагшадые, шалгажа, тэдэнэй кислородно аппаратурын ямар байһые элирүүлһэн, эдеэ хоолой, хубсаһанай асуудалнуудые шиидхэлсэһэн, Эверест өөдэ гаража ябахадань, хайшан гээд медицинскэ туһаламжа үзүүлхэб гэжэ шэнжэлһэн байнабди. Спортсменүүдэй сэдьхэл бодолой бүхы байдалые шэнжэлээ һэмди. Бүлэгүүдые бүридхэхэ дурадхалнуудые үгөө бэлэйбди. «Киногоор аяншалгын клубые» харагшадаашье мартаагүйб: телевидениин бүлэг хүдэлмэрилэгшэдые энэ экспедицидэ хабаадалсахыень уряаб. Тэдэнэй буулгаһан материал Эверестын оройдо гаралга тухай фильмын гол материал боложо үгөө. Тээд энэ фильмые харуулхаһаа урид телевизор харагшадые дадхаажа захалаа һэмди. Экспедицидэ бэлэдхэл тухай хөөрэжэ үгөөбди. Гансашье Эверест тухай бэшэ, харин олон һүмбэр уулануудые тухай хөөрэһэн байнабди. Тиигэжэ табан дамжуулгаа энээндэ зорюулаабди. Һүүлдэнь Останкинын концертнэ студида Эверестдэ гарагшадтай уулзалга эмхидхэжэ, түгэсхэлдэнь фильм харуулһан байнабди. Манай буулгалгын бүлэг Непал тухай дамжуулга бэлдэбэ.

Би өөрынгөө гол ажалаар ябаһан командировкоео телевизионно дамжуулгатай зохилдуулхые оролдодогби. Жэшээлхэдэ, манай институт Дунда Азиин уларилда хүнэй ямараар дадажа таарадгада хабаатай шэнжэлгэнүүдые хэһэн юм. Тиихэдэ оператор режиссёр хоёр ябалсаба. Би дэ гол ажалаа хэхэһээ гадна, Алма Ата тухай, Заилийскэ Алатау тухай, Иссык-Куль тухай буулгаа һэмди.

—Ямар дамжуулгануудые һонирходогбта?

—Тусхай темээр үнгэргэгдэһэн дамжуулганууд илангаяа һонин байдаг. Би энэ тэрэ юумэн тухай халирхайгаар хөөрэхэ дурагүйб, гүнзэгы удхатай, бүмбэрсэг дэлхэйн ямар нэгэн газар тухай тодорхойгоор хөөрэһэн дамжуулгада дуратайб. Бидэ иимэл шэглэлтэйгээр хүдэлнэбди. Иимэ олон дамжуулганууд маанадта бии болонхой Жэшээлхэдэ, Белоруссия, Чукотко, Брест, Измаил болон бусад тухай. Хойто далайн зам тухай кино бэлэн болонхой. Тус замай гаргагдаһаар 50 жэлэй ой энэ жэлдэ тэмдэглэгдэхэ. Хилын саана байһан совет корреспондентнүүд бидэнэртэ туһална, кинохронико хэрэглэнэбди. Би өөрөө хилын саана гарахадаа, манай корреспондентнүүдтэй хамтын фильм буулгахые оролдодогби. Жэшээлхэдэ, Итали ошоходоо, Валерий Простаковтой хамта антична Рим тухай фильм буулгаа һэм.

Манай дамжуулгада аяншалга ехээр харуулагдадаг, тиигэбэшье аяншалгатаяа зэргэ тэндэхи зоной түүхэ, соёл, оршон тойронхи байгаали, хүгжэлтын асуудалнууд тухай хөөрэдэгбди. Тиигэжэ дамжуулгаяа һонирхолтой болгохые оролдонобди. Статистикын тодорхойлһоор, манай дамжуулгые 150 миллионһоо 200 миллион хүрэтэр хүн харана.

—Танай «Клуб» харагшадтаяа ямар харилсаатайб?

—Нэн түрүүн бэшэгээр харилсанабди. Һарадаа хоёр мянган бэшэг абадагбди. Тэдэнэй удха тон ондоо байдаг. Шүүмжэлгэтэй, захилнуудтай, гүйлтатай бэшэгүүд ерэдэг. Нэгэ заримдаа бэлэн сценаринуудшье ородог. Буулгагшад олон фильм эльгээдэг. Шадаал һаа, бидэ тэдэниие олоор хэрэглэхые оролдодогбди. Аяншалагшад, туристнууд манай дамжуулгануудта олоороо хабаадалсадаг, манай айлшад болодог юм...

—Һүүлэй үедэ элдэб мэргэжэлтэй хүнүүдые «Клубайнгаа» дамжуулгада хабаадуулнат.

—«Киногоор аяншалгын клубта» поэт Андрей Вознесенский, сценарист, мэдээжэ дуунуудай автор Юрий Визбор, уран зохёолшод Юлиан Семёнов, Юрий Нагибин гэгшэдые хабаадуулһамнай мандa ехэл ашагтай, туһатай байгаа гэжэ һананаб. Юундэб гэхэдэ, эдэмнай өөһэдөө ехэ һонин намтартай хүнүүд, тиин байгаалида, соёл болон түүхэдэ тэдэнэй ямараар хандадаг ушарынь манай харагшадай анхарал ехээр татадаг байна.

Чукотко тухай дамжуулгамнай ехэ һонин болоо. Манай харагшад тэндэ түрэһэн уран зохёолшо Юрий Рытхэутэй аяншалаа гээшэ. Үгышье һаа, Юлиан Семеновтой Рейн дээгүүр аяншалжа, эндэхи байгаалитай, литературна ёһо заншалнуудтай танилсаа.

—Хөөрэлдөөнэй түгэсхэлдэ ерээдүйнгээ түсэбүүдтэй танилсуулыт.

—Түсэбшье ехэ: хүн зондо мэдээжэ бэшэ аяншалагшад, эрдэмтэд, шэнжэлэгшэд тухай хөөрэхэ дуран хүрэнэ. Харагшадтаа Дунда Ази, Курилын арайнууд, Байгал тухай тодорхойгоор хөөрэхэбди. Харин гол зорилгомнай юуб гэхэдэ, газар нютагтаа гамтайгаар хандажа һургалга болоно.

Өөрымни түсэб гэхэдэ, минии хани нүхэр Тур Хейердалтай үшөө нэгэшье дахин һаань, аяншалха дуран хүрэнэ.

Михаил БАРАНОВ, (АПН).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23. редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-03 зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды —2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта —2-69-58, культуры и школ —2-60-21, информации —2-34-05, переводов —2-54-93, писем и селькоров—2-67-21, корректорская—2-33-61, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография ...ственного комитета ... делам издательств, полиграфии ... ной торговли.
Н-03361. Заказ № 30.